

การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติด

ตามแนวชายแดน : กรณีศึกษา อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

**PUBLIC PARTICIPATION OF DRUG – SMUGGLING DETERRENCE
ON THE BORDER : A CASE STUDY OF CHAING KHAM DISTRICT
PHAYAO PROVINCE**

ร้อยตำรวจโท ฐานิตย์ นามบ้าน

รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

2552

© ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติด
ตามแนวชายแดน : กรณีศึกษา อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา
PUBLIC PARTICIPATION OF DRUG – SMUGGLING DETERRENCE
ON THE BORDER : A CASE STUDY OF CHAING KHAM DISTRICT
PHAYAO PROVINCE

ร้อยตำรวจโท ฐานิตย์ นามบ้าน

การศึกษาโดยอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

2552

© ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติด
ตามแนวชายแดน : กรณีศึกษา อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา
PUBLIC PARTICIPATION OF DRUG – SMUGGLING DETERRENCE
ON THE BORDER : A CASE STUDY OF CHAING KHAM DISTRICT
PHAYAO PROVINCE

ร้อยตำรวจโท ฐานิตย์ นามบ้าน

การศึกษาโดยอิสระนี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
2552

คณะกรรมการสอบการศึกษาโดยอิสระ

.....ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ผณินทรา ชีรานนท์)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. จักรพันธุ์ วงษ์บุรณาวาทย์)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมศักดิ์ บุญสาธร)

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาอิสระนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือจาก รองศาสตราจารย์ ดร.จักรพันธ์ฐ์บูรณาวาทย และอาจารย์พรรณภา ชินทรเดชา ผู้ซึ่งกรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ คำปรึกษา และตรวจแก้ไขงานการศึกษาอิสระนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ที่ได้ให้ความรู้ทางด้านการบริหารทั้งภาครัฐและภาคเอกชนให้แก่ผู้เขียน ผู้บังคับบัญชาของกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32 รวมถึงข้าราชการตำรวจกองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ 326 ที่ช่วยเหลือในการข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และช่วยเหลือในการดำเนินการด้านอื่นๆ

ขอกราบขอบพระคุณสำหรับกำลังใจที่ยิ่งใหญ่ ความสนับสนุน ความช่วยเหลือในทุกๆ ด้าน จากคุณพ่อ คุณแม่ และครอบครัวของผู้เขียน ซึ่งมีส่วนอย่างยิ่งเพื่อช่วยให้การศึกษาและการวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วง และทุกแรงใจที่ผลักดันให้การศึกษาอิสระนี้เสร็จสมบูรณ์

ท้ายที่สุดนี้ ผู้เขียนหวังว่า ผลการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน ไม่ว่าจะเป็นในพื้นที่ อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา หรือพื้นที่อื่นๆ หากมีข้อผิดพลาดหรือบกพร่องประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับและขออภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ร้อยตำรวจโท ฐานิตย์ นามบ้าน

การศึกษาโดยอิสระ	การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติด ตามแนวชายแดน : กรณีศึกษา อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา
ชื่อผู้เขียน	ร้อยตำรวจโท ฐานิตย์ นามบ้าน
หลักสูตร	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. จักรพันธุ์ วงษ์บุรณาวาทย์ อาจารย์ พรรณภา ชินทรเดชา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้วัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน ในพื้นที่ อำเภอเชียงคำ จังหวัด พะเยา (2) ปัญหาและแนวทางในการแก้ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ประชาชนในพื้นที่หมู่บ้านที่มีอาณาเขตติดกับแนวชายแดน ในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา จำนวน 336 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถาม การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน ปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และค่าสถิติ ค่าความแปรปรวน (ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนอยู่ในระดับน้อย โดยเมื่อแยกออกเป็นด้านพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนในด้านการร่วมดำเนินการอยู่ในระดับน้อยที่สุด และการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนในด้านการร่วมรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมของประชาชน / การป้องกันยาเสพติด

Independent Study Title	Public Participation of Drugs Deterrence Smuggling on the Border: A Case Study of Chaing Kham District Phayao Province
Author	Police Lieutenant Thanit Namban
Degree	Master of Public Administration
Supervisory Committee	Assoc. Prof. Dr. Chakkapan Wongburanavart Lecturer Panapa Chiantradajar

ABSTRACT

The purposes of this study were to examine the levels of public participation and establish the problems and the methods for solving drugs deterrence smuggling on the border in Chaing Kham district, Phayao province.

The sampling was 336 subjects who lived in Chaing Kham district, Phayao province. The method of this study was questionnaires that consisted of subject's background, the problems and their solving methods for public participation of drugs deterrence smuggling on the border. Statistical analyses of data were presented as percentage, means, and standard deviation. One-way analysis of variance (ANOVA) was used for multiple sets of data.

The results found that there were low levels of the public participation for drugs deterrence smuggling on the border. The corporative levels of the public participation were the lowest, whereas the benefit levels of the public participation were high.

Keywords : Public Participation / Drugs Deterrence

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	(3)
บทคัดย่อภาษาไทย	(4)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(5)
สารบัญ	(6)
สารบัญตาราง	(8)
สารบัญภาพ	(10)
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์	4
1.3 ขอบเขตการศึกษา	4
1.4 กรอบแนวคิด	5
1.5 สมมุติฐานการวิจัย	6
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ	7
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน	9
2.2 ทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ	16
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	28
3 ระเบียบวิธีวิจัย	32
3.1 ประชากรกลุ่มตัวอย่าง	32
3.2 เครื่องมือที่ใช้	33

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่	
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	34
3.4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	34
3.5 เกณฑ์การวัดระดับของตัวแปร	35
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	38
4.1 ข้อมูลพื้นฐานกลุ่มตัวอย่าง	38
4.2 ข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติด ตามแนวชายแดน	39
4.3 การทดสอบสมมุติฐาน	41
4.4 ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติด ตามแนวชายแดน	48
5 สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ	50
5.1 สรุป	50
5.2 อภิปรายผล	52
5.3 ข้อเสนอแนะ	54
รายการอ้างอิง	56
ภาคผนวก	60
แบบสอบถาม	61
สถิติการจับกุมคดียาเสพติดทั่วประเทศ	66
ประวัติผู้เขียน	69

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
3.1 จำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่างตามพื้นที่	32
4.1 ความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	37
4.2 ความถี่ ร้อยละและระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน ด้านการมีส่วนร่วมต่อการดำเนินการในการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน	39
4.3 ความถี่ ร้อยละและระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน	41
4.4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า F-test ของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน จำแนกตามอายุ	42
4.5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า F-test ของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน จำแนกตามระดับการศึกษา	43
4.6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า F-test ของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน จำแนกตามตำแหน่งทางสังคม	44
4.7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า F-test ของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน จำแนกตามการมีญาติที่เคยมีความเกี่ยวข้องกับยาเสพติด	45
4.8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า F-test ของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน จำแนกตามความรู้/ความเข้าใจต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติด	45
4.9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า F-test ของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน จำแนกตามความสนิทสนมกับเจ้าหน้าที่/บุคคลที่ทำงานแก้ไขปัญหายาเสพติดการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน	46

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
4.10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า F-test ของการมีส่วนร่วมของประชาชน ต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน จำแนกตามความคาดหวัง ในการแก้ไขปัญหาการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน	47
4.11 ค่าเฉลี่ย และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้า ยาเสพติดตามแนวชายแดนด้านการร่วมดำเนินการและด้านการร่วมรับผลประโยชน์	48

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
2.1 บันได 8 ขั้นของการมีส่วนร่วม	12
2.2 ตัวแบบสหองค์การในการนํานโยบายไปปฏิบัติ	20
2.3 ตัวแบบทั่วไปของกระบวนการนํานโยบายไปปฏิบัติ	24

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

จากการรายงานทางสถิติการจับกุมยาเสพติดทั่วประเทศ แสดงจำนวนคดีและน้ำหนักของกลางของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ในด้านการเปรียบเทียบผลการจับกุมในคดีของเมทแอมเฟตามีน (ยาบ้า) ระหว่าง ปี พ.ศ. 2548 และ ปี พ.ศ. 2549 พบว่ามีการจับกุมและจำนวนผู้ต้องหาเพิ่มมากขึ้น ในทางกลับกันจำนวนของยาเสพติดที่สามารถตรวจยึดจับกุมได้กลับลดลง (สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, พ.ศ. 2550, ระบบออนไลน์) สาเหตุดังกล่าวอาจเกิดจากการจับกุมส่วนใหญ่เป็นการจับกุมในกลุ่มผู้เสพและผู้ค้ารายย่อยที่มีการครอบครองเมทแอมเฟตามีนจำนวนไม่มาก หรืออาจจะเกิดจากการเปลี่ยนวิธีการในการดำเนินการของผู้ค้าจากการลำเลียงเป็นกระบวนการใหญ่เปลี่ยนเป็นการลักลอบลำเลียงแบบกองทัมด คือการลักลอบลำเลียงครั้งละน้อยๆ โดยจ้างชาวบ้านหรือชาวเขาในพื้นที่ทำการลำเลียงเพื่อเมื่อถูกเจ้าหน้าที่ทำการจับกุมจะยาบ้าจำนวนไม่มาก เพื่อลดการสูญเสียยาบ้าในระหว่างการลำเลียง

จากรายงานผลการจับกุมยาเสพติดทั่วประเทศ จำแนกตามชนิดยาและพื้นที่ พ.ศ.2549 ประกอบกับรายงานผลการจับกุมยาเสพติดทั่วประเทศ จำแนกตามชนิดยา น้ำหนักและพื้นที่ พ.ศ.2549 พบว่าในการจับกุมยาบ้าในเขตภาคเหนือจะมีจำนวนการจับกุมและจำนวนผู้ต้องหาน้อยกว่าภาคกลางและกรุงเทพมหานคร ในทางกลับกันปริมาณยาเสพติดในการจับกุมนั้นภาคเหนือจะมากกว่าภาคกลางและกรุงเทพมหานคร (สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, พ.ศ. 2550, ระบบออนไลน์) ดังนั้นจึงวิเคราะห์ได้ว่าการจับกุมในภาคเหนือแต่ละครั้งจะเป็นการจับกุมที่มีผู้ต้องหาน้อยแต่ปริมาณยาบ้ามาก และสามารถวิเคราะห์ได้ว่าพื้นที่ในเขตภาคเหนือเป็นพื้นที่ในการนำเข้าและลักลอบลำเลียงยาเสพติดให้กับผู้ค้าในภาคกลางและกรุงเทพมหานคร สำหรับเส้นทางในการนำเอายาเสพติดเข้ามาในประเทศนั้นมีอยู่หลายช่องทางไม่ว่าจะเป็นการลักลอบนำเข้ามาผ่านการเดินทางทางเครื่องบินซึ่งอาจซุกซ่อนมาในสัมภาระของผู้โดยสาร ซุกซ่อนตามร่างกายของผู้โดยสารและรวมไปถึงการกลืนยาเสพติดเข้าไปในร่างกาย เพื่อหลบหนีการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่นอกจากการลักลอบนำเข้า

ผ่านการเดินทางทางเครื่องบินแล้ว ยังสามารถลักลอบนำเข้าตามแนวชายแดนไม่ว่าจะเป็นการเดินทางผ่านจุดผ่านแดนถาวร จุดผ่านแดนชั่วคราว จุดผ่อนปรน โดยจะใช้วิธีการซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับการนำเข้าผ่านการเดินทางทางเครื่องบิน สำหรับการลักลอบผ่านจุดผ่านแดนต่าง ๆ มีอีกวิธีหนึ่งคือการซุกซ่อนมาตามสินค้าต่าง ๆ ที่มีการผ่านแดน เช่น การซุกซ่อนมาในสินค้าการเกษตร การซุกซ่อนมาในรถบรรทุกแรมและการซุกซ่อน มาในรถบรรทุกเครื่องอุปโภคบริโภคต่าง ๆ นอกจากการลักลอบผ่านจุดผ่านแดนแล้วยังมีการลักลอบนำเข้ายาเสพติดเข้ามาในประเทศผ่านแนวชายแดนที่ไม่เปิดให้มีการผ่านแดนเป็นเพียงเส้นทางที่ประชาชนในระดับหมู่บ้านใช้ในการไปมาหาสู่กัน หรือที่เรียกว่าช่องทางตามธรรมชาติ โดยการลักลอบนำเข้ามาเป็นกองทัพนมดชนลำเลียงยาเสพติด โดยจะมีกองกำลังติดอาวุธคอยคุ้มกันอยู่ด้วย ซึ่งในการนำเข้าผ่านวิธีการนี้จะเป็นการนำเข้าในปริมาณที่มากเนื่องจากเป็นการยากที่เจ้าหน้าที่จะตรวจสอบได้ และมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จสูง ประกอบกับผู้ลักลอบนำเข้ามีความชำนาญพื้นที่มากกว่าเจ้าหน้าที่ทำการเฝ้าระวังจึงมีการหลบหนีไปได้

ในการแก้ปัญหาการลักลอบนำเข้ายาเสพติดเข้ามาในประเทศตามแนวชายแดนนั้น ทางรัฐบาลได้กำหนดแนวทางในการป้องกันไม่ให้เกิดการลักลอบนำเข้ายาเสพติดเข้ามาในประเทศตามแนวชายแดนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการตั้งจุดตรวจตามจุดผ่านแดนต่าง ๆ ทั้งจุดผ่านแดนถาวร จุดผ่านแดนชั่วคราว และจุดผ่อนปรน รวมไปถึงการออกทำการลาดตระเวนสกัดกั้นการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวเส้นแบ่งเขตแดนที่มีลักษณะภูมิประเทศเป็นธรรมชาติที่สามารถมีการลักลอบข้ามแดนได้ แต่ถึงแม้ว่าเจ้าหน้าที่จะได้ดำเนินการตามนโยบายของรัฐแล้ว ก็ยังไม่สามารถที่จะทำการหยุดยั้ง การลักลอบนำเข้ายาเสพติดเข้ามาในประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากปัญหาการลักลอบลำเลียงยาเสพติดเข้ามาในประเทศนั้น เป็นการกระทำการที่มีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรมคือการกระทำการในรูปแบบขององค์กรมีการบริหารจัดการและการวางแผนที่ดี ประกอบกับกลุ่มผู้ค้ายาเสพติดเป็นการกลุ่มที่มีเงินทุนมาก เนื่องจากการค้ายาเสพติดเป็นการค้าที่มีกำไรหลายเท่าตัว มีอำนาจเงินเข้ามาเกี่ยวข้อง

ดังนั้นในการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาการลักลอบนำเข้ายาเสพติดเข้ามาในประเทศโดยเฉพาะการลักลอบนำเข้าผ่านทางช่องทางธรรมชาติเราจะกระทำการโดยใช้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเพียงอย่างเดียว นั้น อาจไม่เพียงพอที่จะสามารถแก้ไขปัญหาได้ จึงมีความจำเป็นที่ต้องใช้ประชาชนในพื้นที่ เนื่องจากประชาชนในพื้นที่เป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับพื้นที่ที่มีการลักลอบนำเข้า สามารถเข้าถึงเส้นทางนำเข้าหรือกลุ่มผู้ลักลอบนำเข้าได้ง่ายกว่าเจ้าหน้าที่นอกพื้นที่ ประกอบกับอาจจะเป็นที่ไว้วางใจของกลุ่มผู้ค้าเนื่องจากเห็นว่าเป็นบุคคลในพื้นที่เดียวกันจึงไม่มีการหวาดระแวงเหมือนกับเจ้าหน้าที่หรือบุคคลนอกพื้นที่นอกจากนั้นประชาชนในพื้นที่ยังมีความชำนาญในพื้นที่มากกว่าเจ้าหน้าที่จึงสามารถดำเนินการได้ง่ายกว่าเจ้าหน้าที่

เมื่อเราศึกษาถึงนโยบายการแก้ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด และปัญหาการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนแล้ว จะพบว่านโยบายดังกล่าวเป็นนโยบายที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐ ประกอบกับข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการตามนโยบายจะเป็นการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจตามกฎหมายเท่านั้น ยังไม่มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากนัก การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนจึงมีลักษณะที่น้อยกว่านโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาที่เปิดกว้างให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการได้เต็มที่ตั้งแต่ การคิดและวางแผน ดำเนินการรับผลประโยชน์และการประเมินผล กล่าวคือ ในนโยบายการแก้ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด และปัญหาการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน ประชาชนนั้นจะมีโอกาสที่จะเข้ามามีส่วนเข้าร่วมดำเนินการตามนโยบาย และการร่วมรับผลประโยชน์เท่านั้น หากที่จะเข้ามามีส่วนร่วมคิดและวางแผนและร่วมประเมินผล แต่ก็มีบางครั้งที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิดและวางแผนในการปฏิบัติงานในระดับพื้นที่แต่ก็จำเป็นต้องอยู่ภายใต้การดูแลของเจ้าหน้าที่ และไม่มีอิสระในการคิดและวางแผนมากเท่าใดนัก

อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา เป็นอำเภอหนึ่งที่มีพื้นที่แนวชายแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้านคือประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) จึงถือได้ว่าเป็นพื้นที่เน้นการดำเนินงานตามนโยบายการป้องกันและปราบปรามการแพร่ระบาดของยาเสพติดของรัฐบาล ซึ่งในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา เป็นอำเภอที่มีประชากรอยู่หลายเชื้อชาติ ไม่ว่าจะเป็นชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง เผ่าเย้า เผ่าไทยลื้อ ชาวไทยพื้นเมืองและชาวไทยที่ย้ายถิ่นฐานมาจากส่วนต่าง ๆ ของประเทศไทย ซึ่งมีจำนวนประชากรประมาณ 67,000 คน และอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยามีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 784 ตารางกิโลเมตร ซึ่งมีแนวชายแดนติดต่อกับประเทศไทยกับ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ระยะทางประมาณ 15 กิโลเมตร โดยแนวชายแดนดังกล่าวใช้สันปันน้ำเป็นเส้นแบ่งเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว คือ การใช้จุดสูงสุดของแนวเทือกเขาเป็นเส้นในการแบ่งแดน (กองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ 326, 2551)

ในพื้นที่ของอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ไม่มีจุดผ่านแดนถาวร จุดผ่านแดนชั่วคราวหรือจุดผ่อนปรนแต่อย่างใด มีเพียงช่องทางตามภูมิประเทศที่ประชาชนใช้ในการสัญจรไปมาหาสู่กันระหว่างประชาชนในท้องถิ่นเท่านั้น ช่องทางตามภูมิประเทศที่ประชาชนใช้ในการสัญจรไปมาในเขตพื้นที่อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา มีอยู่ด้วยกันจำนวน 2 เส้นทาง (1) ช่องทางห้วยแฝกเป็นช่องทางเชื่อมต่อระหว่าง บ้านห้วยแฝก เมืองคอบ แขวงไชยบุรี สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กับ บ้านปางต้าและบ้านห้วยปุม อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา (2) ช่องทางกัวฮัก เป็นช่องทางเชื่อมต่อระหว่าง บ้านน้ำไค้มน้อย เมืองคอบ แขวงไชยบุรี สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กับบ้านต้นฝิ่งและบ้านหนองห้า อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

เมื่อเราสังเกตถึงพื้นที่ของ อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา พบว่า อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา เป็นพื้นที่ที่มีลักษณะเป็นพื้นที่เสี่ยงที่จะมีการลักลอบนำเข้ายาเสพติดได้ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีเขตติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ดังนั้นจึงมีหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยงาน เข้ามาดำเนินการเกี่ยวกับการสกัดกั้นการลักลอบนำเข้ายาเสพติด แต่การดำเนินงานของภาครัฐอย่างเดียวคงไม่เพียงพอต่อการแก้ไขปัญหา ยาเสพติด จึงมีความจำเป็นที่จะต้องอาศัยความร่วมมือของประชาชนเข้ามาช่วยในการแก้ไขปัญหา ประกอบกับนโยบายของรัฐบาลได้เน้นให้มีเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมต่อการป้องกันและปราบปรามการแพร่ระบาดของยาเสพติดแล้วนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสกัดกั้นการนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน : กรณีศึกษา อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา เพื่อให้ทราบถึง ระดับและแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสกัดกั้นการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนที่มีอยู่ในปัจจุบัน และเพื่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสกัดกั้นการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน ในพื้นที่อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ในการดำเนินการสกัดกั้นการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน ในเขตพื้นที่อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา และพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีความแตกต่างกันตามภูมิหลังต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนในเขตพื้นที่อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

1.2.2 เพื่อศึกษาถึงปัญหาและแนวทางแก้ไขในการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนในเขตพื้นที่ อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

1.3 ขอบเขตการศึกษา

1.3.1 ด้านประชากร

การศึกษานี้ทำการศึกษาจากประชากรภายใน 7 หมู่บ้าน ที่มีพื้นที่ติดแนวชายแดนระหว่างประเทศไทยกับ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวนประชากรทั้งสิ้น 2,079 คน (ที่ว่าการอำเภอเชียงคำ : 2551)

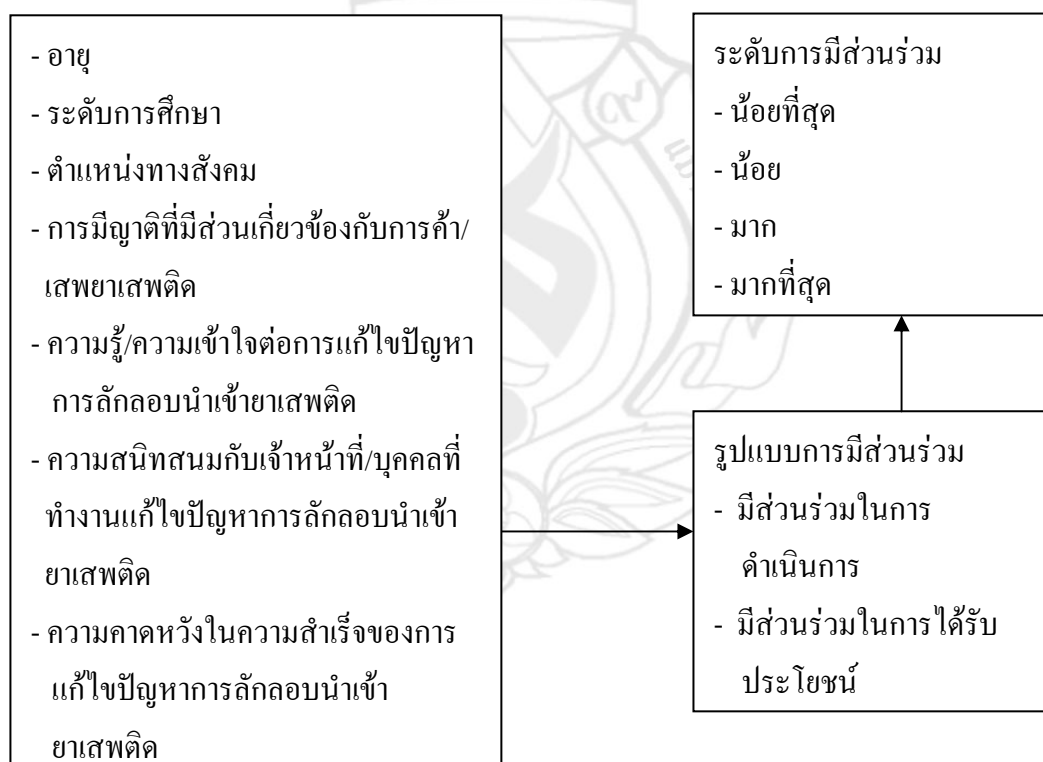
1.3.2 ด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยนี้ทำการศึกษาถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ 2 รูปแบบ ดังนี้ ด้านมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ด้านมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์

1.3.3 ด้านพื้นที่

ในการศึกษาวิจัยนี้ ทำการศึกษาในพื้นที่ 7 หมู่บ้านของ ตำบลร่วมเย็น อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ที่มีพื้นที่ติดแนวชายแดนระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้แก่ บ้านหนองห้า บ้านต้นผึ้ง บ้านผาแดงบน บ้านผาแดงล่าง บ้านปางถ้ำ บ้านน้ำยวนพัฒนา บ้านห้วยปุม

1.4 กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิด

1.5 สมมุติฐานการวิจัย

1.5.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนแตกต่างกันตามภูมิหลัง กล่าวคือ

1.5.1.1 ประชาชนที่มีอายุมากกว่ามีส่วนร่วมต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนมากกว่า

1.5.1.2 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาสูงกว่ามีส่วนร่วมต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนมากกว่า

1.5.1.3 ประชาชนที่มีตำแหน่งทางสังคมมีส่วนร่วมต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนมากกว่า

1.5.1.4 ประชาชนที่มีญาติเกี่ยวข้องกับการค้า/เสพยาเสพติดมีส่วนร่วมต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนมากกว่า

1.5.1.5 ประชาชนที่มีความรู้/ความเข้าใจต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดมีส่วนร่วมต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนมากกว่า

1.5.1.6 ประชาชนที่มีความสนิทสนมกับเจ้าหน้าที่/บุคคลที่ทำงานแก้ไขปัญหายาเสพติดมีส่วนร่วมต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนมากกว่า

1.5.1.7 ประชาชนที่มีความคาดหวังในการแก้ไขปัญหายาเสพติดมีส่วนร่วมต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนมากกว่า

1.5.2 ประชาชนมีส่วนร่วมต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนด้านการร่วมดำเนินการ อยู่ในระดับน้อย

1.5.3 ประชาชนมีส่วนร่วมต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนด้านการร่วมรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนได้มีกิจกรรมในการสนองตอบการแก้ไขปัญหาการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน ในพื้นที่ อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ใน 2 รูปแบบ คือ ร่วมดำเนินการ และร่วมรับผลประโยชน์ และระดับการมีส่วนร่วม 4 ระดับ คือ มีส่วนร่วมมากที่สุด มีส่วนร่วมมาก มีส่วนร่วมน้อย มีส่วนร่วมน้อยที่สุด

การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน ด้านร่วมดำเนินการ หมายถึง การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการร่วมปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน ไม่ว่าจะเป็นการตั้งจุดตรวจ/จุดสกัด การร่วมจับกุมผู้กระทำความผิด และการให้ข้อมูลข่าวสารกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่

การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมต่อการรับผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นเมื่อนโยบายการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน ประสบผลสำเร็จ ไม่ว่าจะเป็นการที่สังคมปราศจากยาเสพติด และการที่ชุมชนในพื้นที่ตามแนวชายแดนไม่ถูกเพ่งเล็งว่าเป็นแหล่งนำเข้าและพักยาเสพติด

การลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน หมายถึง การลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 เข้ามาตามแนวชายแดนระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว บรูไน อ่าวเชียงคำ จังหวัดพะเยา

การมีญาติที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้า/เสพยาเสพติด หมายถึง การมีสมาชิกในครอบครัวติดยาเสพติดหรือเคยติดยาเสพติด หรือค้ายาเสพติดหรือเคยค้ายาเสพติด

ความรู้/ความเข้าใจในการแก้ไขปัญหาการลักลอบนำเข้ายาเสพติด หมายถึง ความรู้และความเข้าใจของประชาชนต่อนโยบายของรัฐ วิธีการในการดำเนินการแก้ไขปัญหาการลักลอบนำเข้ายาเสพติด

ความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่/บุคคลที่ทำงานแก้ไขปัญหาลักลอบนำเข้ายาเสพติด หมายถึง ระดับความรู้จักมักคุ้นระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่/บุคคลที่ทำงานด้านการแก้ไขปัญหาลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน

ความคาดหวังในความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาลักลอบนำเข้ายาเสพติด หมายถึง ระดับของความเชื่อมั่น/ไม่เชื่อมั่นต่อผลสำเร็จในการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยแบ่งความสำเร็จออกเป็น 4 ระดับ คือ จัดปัญหาลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน บรรเทาปัญหาลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน ไม่สามารถแก้ไขปัญหาลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน และเพิ่มความรุนแรงของปัญหาลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.7.1 ทราบระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนในเขตพื้นที่อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

1.7.2 ทราบถึงปัญหาและแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนในเขตพื้นที่อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ ประกอบด้วยแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด ดังนี้

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

2.1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน

คำว่า “การมีส่วนร่วม” ได้มีผู้ให้ความหมายที่หลากหลายและแตกต่างกันไปตามความเข้าใจ และประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ซึ่งอาจมองในแง่คิด หลักการ กระบวนการ และวิธีปฏิบัติการ ดังนี้

องค์การสหประชาชาติ (United Nations, 1975, p.4) ให้คำนิยามการมีส่วนร่วมว่าหมายถึง กระบวนการที่กลุ่มประชาชนระดับต่าง ๆ เข้าไปเกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรมหนึ่ง ๆ โดยความสมัครใจ และด้วยความกระตือรือร้นในกระบวนการตัดสินใจกำหนดเป้าหมายของสังคม และกำหนดการใช้ทรัพยากรเพื่อให้การบริหารกิจกรรมและโครงการนั้นๆ บรรลุผล โดยแนวทางพื้นฐาน 3 ประการของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา คือ

1. ร่วมตัดสินใจในการพัฒนา
2. ร่วมสนับสนุนความหมายในการบริหารการพัฒนา
3. ร่วมรับผลประโยชน์ของการพัฒนา

ไวท์ (White, 1982, p.18) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมประกอบได้ด้วย 3 มิติ คือ มิติที่หนึ่ง เป็นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าจะไรควรทำและทำอย่างไร มิติที่สอง การมีส่วนร่วมใน การปฏิบัติการตามที่ได้ตัดสินใจไปแล้ว และมิติที่สาม การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินการ

เจมส์ คัดด์ ปิ่นทอง (2546) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมว่า เป็นการเข้าร่วมของประชาชนที่เห็นปัญหาร่วมกันมาทำกิจกรรมร่วมกันได้รับแบ่งปันประโยชน์จากการเข้าร่วมเป็นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองด้วยตนเอง โดยปราศจากการบังคับ ขอร้อง ล่อลวง ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่เชื่อว่ามนุษย์มีศักดิ์ศรี มีความสามารถ และศักยภาพที่จะแก้ไขสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง เพื่อจักได้พึ่งตนเองได้ ดังนั้น ประชาชนจึงเป็นประธาน (Subject) แห่งสิทธิการเปลี่ยนแปลง ประชาชนจึงเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาและการเรียนรู้

ปาริชาติ วลัยเสถียร (2546, หน้า 198-199) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมว่ามี 2 ลักษณะคือ

1. การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีในท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผลรวมทั้งการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการโดยโครงการพัฒนาดังกล่าวจะต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน

2. การมีส่วนร่วมในนัยทางการเมือง ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

- 1) การส่งเสริมสิทธิและพลังอำนาจของพลเมืองโดยประชาชน หรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม ควบคุมการใช้และกระจายทรัพยากรของชุมชน อันจะก่อให้เกิดกระบวนการและโครงสร้างที่ประชาชนในชนบทสามารถแสดงออกซึ่งความสามารถของตนและได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา

- 2) การเปลี่ยนแปลงกลไกการพัฒนาโดยรัฐมาเป็นการพัฒนาที่ประชาชนมีบทบาทหลัก โดยกระจายอำนาจในการวางแผนจากส่วนกลางมาเป็นส่วนภูมิภาค เพื่อให้ภูมิภาคมีลักษณะเป็นเอกเทศ ให้มีอำนาจทางการเมือง การบริหาร มีอำนาจต่อการจัดสรรทรัพยากรอยู่ในมาตรฐานเดียวกัน โดยประชาชนสามารถตรวจสอบได้ หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการคืนอำนาจ (Empowerment) ในการพัฒนาที่เท่าเทียมกันของชายและหญิง (Gender) ในการดำเนินงานพัฒนาด้วย

โดยสรุป การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการเข้าร่วมที่เกิดขึ้นโดยสมัครใจและมีความกระตือรือร้น โดยมี 3 มิติ คือ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการตามที่ได้ตัดสินใจ และมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินการ

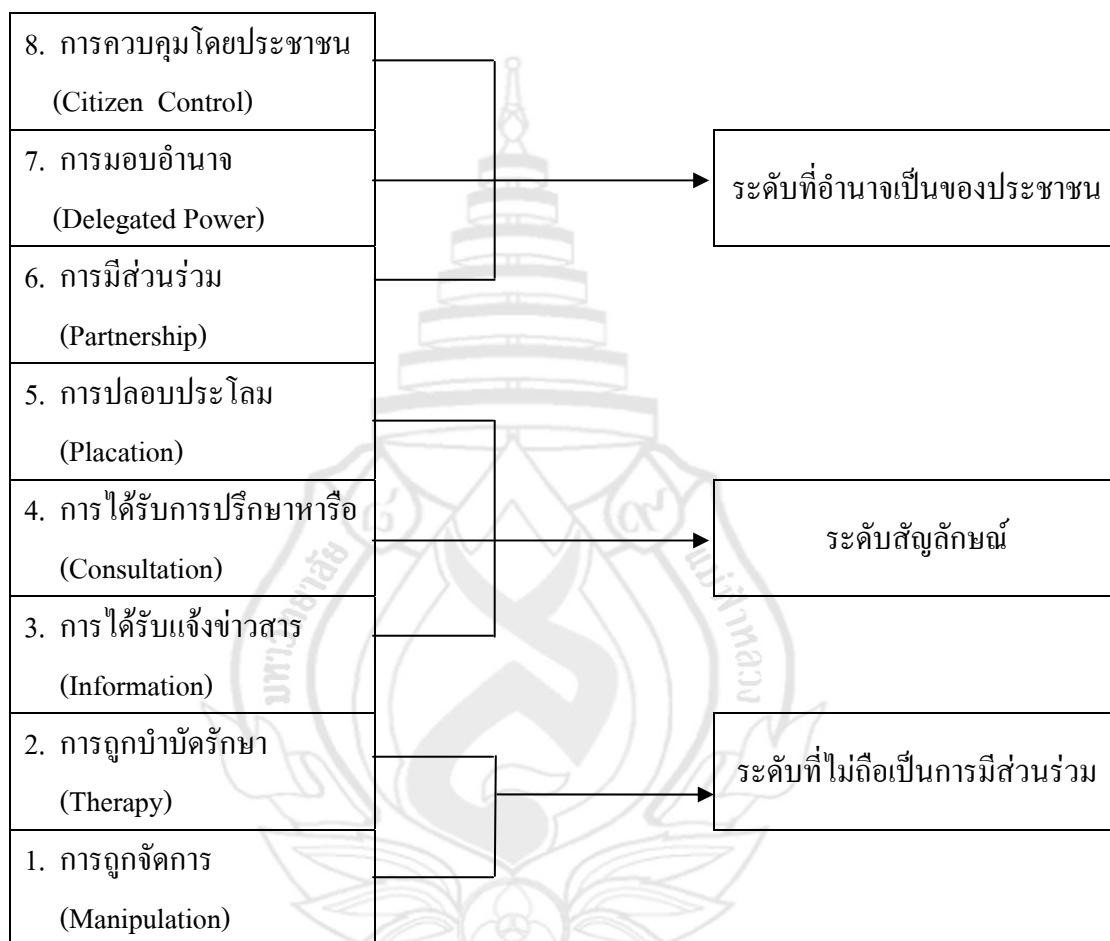
2.1.2 ลักษณะของการมีส่วนร่วม

อัฟฮอฟฟ์ และคณะ (Uphoff et al, 1978 , pp. 4-8) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมใน 3 มิติ คือ

1. ชนิดหรือประเภทของการมีส่วนร่วมที่จะพิจารณา ซึ่งมี อยู่ 4 ชนิด คือ
 - 1) มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
 - 2) มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ
 - 3) มีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์
 - 4) มีส่วนร่วมในการประเมินผล
2. ใครคือผู้ที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม ผู้ที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมแบ่งได้ 4 กลุ่ม คือ
 - 1) กลุ่มคนในท้องถิ่น (ซึ่งเป็นคนกลุ่มใหญ่ที่มีความหลากหลาย)
 - 2) ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำอย่างไม่เป็นทางการ ผู้นำสมาคม และหัวหน้าองค์กร
 - 3) เจ้าหน้าที่ของรัฐ
 - 4) บุคคลต่างชาติ (หรือต่างถิ่น)
3. การมีส่วนร่วมเกิดขึ้นในลักษณะใด เป็นการนำเอาการประเมินเชิงคุณภาพของการมีส่วนร่วมเข้ามาพิจารณา จำนวน ความกว้างขวาง และทิศทางของการมีส่วนร่วมพิจารณาได้จากใครเข้าไปมีส่วนร่วมในเรื่องอะไร แต่ถ้าจะให้ชัดเจนขึ้นจะต้องพิจารณาด้วยว่า การมีส่วนร่วมจะเกิดขึ้นได้อย่างไร คำถามที่จะช่วยให้การพิจารณาการมีส่วนร่วมชัดเจน คือ
 - 1) ใครคือผู้ริเริ่มดำเนินการทำให้เกิดการมีส่วนร่วมหน่วยงานราชการหรือประชาชน
 - 2) การก่อเกิดการมีส่วนร่วมเป็นไปในลักษณะอย่างไรเป็นไปโดยสมัครใจหรือการบังคับ
 - 3) โครงสร้างหรือรูปแบบความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วม
 - 4) ช่องทางของการมีส่วนร่วมเป็นการมีส่วนร่วมในระดับบุคคลหรือระดับกลุ่มเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ เป็นการมีส่วนร่วมโดยตรงหรือโดยอ้อมผ่านตัวแทน
 - 5) ช่วงเวลา เป็นการมีส่วนร่วมเพียงครั้งเดียวหรือตลอดเวลา เป็นครั้งคราวหรือต่อเนื่อง
 - 6) ขอบเขตของการมีส่วนร่วม เกิดขึ้นในระดับกว้าง ครอบคลุมทั้งโครงการหรือเฉพาะกิจกรรมย่อยหนึ่งๆ
 - 7) อำนาจที่ให้กับประชาชน จะเป็นสิ่งที่บอกว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของประชาชนและการนำนโยบายหรือโครงการไปปฏิบัติจะมีประสิทธิภาพหรือมีน้ำหนักพอที่จะทำให้โครงการบรรลุผลตามที่เขากำหนดไว้หรือไม่

นอกจากนั้นจะต้องดูบริบทหรือสภาพแวดล้อมที่การมีส่วนร่วมนั้นเกิดขึ้นหรือที่ตั้งใจให้เกิดขึ้น นั่นคือ จะต้องพิจารณาการมีส่วนร่วมภายใต้บริบททางสังคมและสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

อาร์นสเทน (Arnstein, 1969 , p. 2) ได้เสนอมาตรวัดในรูปแบบที่เรียกว่า บันได 8 ขั้น ของการมีส่วนร่วม และแยกเป็นการมีส่วนร่วม 3 ระดับ

ที่มา. Arnstein, S.R. (1969) (อ้างในประทีป อึ้งทรงธรรม (2548) การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ : ศึกษากรณีการแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตในชุมชนแออัดคลองเตย

ภาพที่ 2.1 บันได 8 ขั้นของการมีส่วนร่วม

ระดับล่างของบันได คือ (1) การถูกจัดการ ถูกเชิดให้ทำ และ (2) การถูกบ้าบักรักษา ทั้ง 2 ขั้นนี้ถือว่าไม่เป็นการมีส่วนร่วม ซึ่งประชาชนจะไม่สามารถมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือกำหนดโครงการได้

ระดับกลางของบันได คือ (3) การได้รับแจ้งข่าวสาร และ (4) การได้รับการปรึกษาหารือซึ่งถือเป็นระดับของสัญลักษณ์ที่ผู้ถืออำนาจอาจจะเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมได้ฟังและคิดแต่ไม่มีอำนาจกระทำใด ๆ ซึ่งมีขั้นที่ (5) คือการปลอมประโลมเป็นขั้นสูงสุดของระดับการเป็นสัญลักษณ์โดยผู้มีอำนาจรู้ถึงสิทธิในการตัดสินใจ แต่ได้จำกัดอำนาจนั้นไว้

ระดับสูงของบันได คือ (6) การมีส่วนร่วมซึ่งประชาชนสามารถจะเจรจาต่อรองและจัดการในการสับเปลี่ยนกับผู้ถืออำนาจเดิม และขั้นสูงสุดของบันไดคือ (7) การมอบอำนาจ และ (8) การควบคุมโดยประชาชน ซึ่งประชาชนและสามารถใช้อำนาจในการตัดสินใจและ การจัดการโดยสมบูรณ์

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า มีการจัดรูปแบบของการมีส่วนร่วมหลากหลายมิติ ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตของการมีส่วนร่วมของประชาชนใน 2 มิติ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และการมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์

2.1.3 ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จ/ล้มเหลวของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

ปัจจุบันแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาได้รับการยอมรับและใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในงานพัฒนา กระบวนการมีส่วนร่วมนั้นมิได้ขึ้นอยู่กับการริเริ่มหรือการวางแผนโดยรัฐ แต่ความสำเร็จนั้นอยู่ที่ประชาชนในชุมชนหรือในท้องถิ่นต่าง ๆ ต้องเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการอย่างเป็นอิสระ เน้นการทำงานในรูปกลุ่มหรือองค์กรชุมชนที่มีวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมอย่างชัดเจน พลังกลุ่มจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้งานพัฒนาต่าง ๆ บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย (จรัญญา วงษ์พรหม, 2536 อ้างใน ปาริชาติ วลัยเสถียร, 2546, หน้า 195) และประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในองค์กรหรือกิจกรรมใด ๆ จะต้องมีเหตุผลอยู่ 3 ประการ คือ มีจุดร่วมในอุดมการณ์เดียวกัน มีจุดร่วมในผลประโยชน์และยึดติดกับตัวบุคคล (แสวง รัตนมงคลมาศ, 2535)

นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ (2527, หน้า 183) กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมว่าประกอบด้วย

1. ความศรัทธาที่มีต่อบุคคลและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ
2. ความเกรงใจที่มีต่อบุคคลที่เคารพนับถือหรือมีเกียรติยศ ตำแหน่ง ทำให้ประชาชนเกิดความเกรงและเข้ามีส่วนร่วมด้วย ทั้ง ๆ ที่อาจไม่มีศรัทธาหรือเต็มใจที่จะกระทำ

3. อำนาจบังคับที่เกิดจากบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่า ทำให้ประชาชนถูกบีบบังคับให้มีส่วนร่วมในการกระทำต่างๆ

ไพบุลย์ เจริญทรัพย์ (2534, หน้า 7-10) กล่าวว่า โครงการพัฒนาจะต้องมีความเรียบง่ายและมีความสะดวกต่อประชาชนที่จะเข้ามาร่วม รวมทั้งมีการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบเพื่อให้ประชาชนร่วมกันเป็นเจ้าของ ในส่วนของนักพัฒนาซึ่งสนับสนุนประชาชนในกิจกรรมการพัฒนาต้องมีการศึกษาชุมชนร่วมกับประชาชน มีความตั้งใจทำงานพัฒนา และมีความพร้อมที่จะทำงานกับประชาชน รวมทั้งรับฟังปัญหาและร่วมทุกข์สุขกับประชาชน

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2546, หน้า 221-222) กล่าวถึง เงื่อนไขที่จะทำให้ประชาชนเข้าร่วมในการพัฒนา สามารถแบ่งออกได้เป็น 6 ประเภดังนี้

1. เงื่อนไขทางการเมืองการปกครอง สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม
 - 1) การกระจายอำนาจทางการเมืองออกไปทุกระดับและกระจายอำนาจในการตัดสินใจให้ประชาชน
 - 2) สภาพทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และกายภาพของชุมชน เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วม
 - 3) สิทธิความเป็นพลเมือง
2. เงื่อนไขของโครงการพัฒนา
 - 1) โครงการพัฒนา มีความสะดวกกับประชาชนที่จะมาเข้าร่วม การกระจายความรับผิดชอบ
 - 2) ชาวบ้านร่วมกันเป็นเจ้าของ
 - 3) มีการพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำ และมีการเสริมด้านวิชาการแก่สมาชิกกลุ่ม
3. เงื่อนไขของนักพัฒนา
 - 1) ความตั้งใจ ความมุ่งมั่นในการทำงานพัฒนา และความพร้อมทั้งกายและใจที่จะทำงานร่วมกับประชาชน
 - 2) รับฟังปัญหาและการร่วมทุกข์สุขกับประชาชน
 - 3) ศึกษาชุมชนร่วมกับประชาชน
 - 4) การสนับสนุนด้านกำลังใจ เพื่อให้ประชาชนเกิดความมั่นใจในการแก้ปัญหา
 - 5) การสนับสนุนด้านวิชาการและเทคโนโลยี
4. เงื่อนไขของผู้นำ
 - 1) มีประวัติการทำงานเพื่อส่วนร่วม

- 2) มีความจริงใจ และตั้งใจในการปรับปรุงสภาพของชุมชน
- 3) ได้รับการยอมรับนับถือจากชาวบ้าน
- 4) มีความสามารถในการกระตุ้นชาวบ้านให้เห็นถึงปัญหา
5. เงื่อนไขทางการบริหารจัดการ
 - 1) การประสานการดำเนินงานกับองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน และภาคเอกชน
 - 2) ศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการ
 - 3) การมีกองทุน หรือทรัพย์สินที่สมาชิกในกลุ่มร่วมกันเป็นเจ้าของ
6. เงื่อนไขทางสังคม-จิตวิทยา
 - 1) ความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกัน
 - 2) ความเดือดร้อน ความไม่พึงพอใจร่วมกัน
 - 3) การตกลงร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่มหรือชุมชนในทิศทางที่ปรารถนา
 - 4) การเห็นประโยชน์ในการเข้าร่วม
 - 5) การมีอิสรภาพและมีเวลาที่จะเข้าร่วม
 - 6) แรงจูงใจจากความสำเร็จของกลุ่ม

อนุสรณ์ ลีมนิติ (2542 หน้า 40) รัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบาย มากน้อยเพียงใด มีองค์ประกอบอยู่ 2 ประเภท คือ

1. การเปิดโอกาสเชิงโครงสร้างของระบบการเมือง โครงสร้างของระบบการเมือง คือ ระบบความสัมพันธ์ของกลุ่มคนผู้มีอำนาจทางการเมือง เนื่องจากโครงสร้างอำนาจทางการเมือง ยังอยู่ในมือของกลุ่มคนชั้นนำจำนวนน้อย จึงยังไม่สามารถดูดซับเอาความต้องการของคนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะผู้ที่มีสถานภาพสังคมต่ำจำนวนมากเข้าสู่ระบบได้ การดำรงอยู่ได้ของระบบการเมืองใน ลักษณะนี้ บ่งชี้ว่าต้องใช้อำนาจบังคับเชิงโครงสร้างอย่างสูง
2. ระดับการใช้อำนาจการปกครองของรัฐ คือ รัฐแทรกตัวเข้าไปในสังคมกว้างขวาง และเข้มข้นเพียงใด ด้านการปกครองถึงแม้ว่าโครงสร้างทางการเมืองยังไม่เปิดกว้างอย่างเต็มที่ แต่ ถ้ามีกระบวนการและกลไกในการแก้ปัญหา ความขัดแย้งที่แตกต่างนั้น ก็อาจยุติ ลงได้โดยสันติวิธี (วรศุลย์ ตุลารักษ์, 2541 หน้า 152) ปัญหาที่เหนียวรั้งการมีส่วนร่วมของประชาชนคือขณะนั้นนอกจากจะไม่มีเครื่องมือและวิธีการที่ดีพอแล้ว วัฒนธรรมการใช้อำนาจแบบดิบ ๆ (Brute Force) ของรัฐและกลไกรัฐ ยังช่วยขยายวงกว้างและเพิ่มระดับของความขัดแย้งรุนแรงขึ้น นั่นคือ ในการบริการ นโยบายของรัฐเมื่อมีผู้คัดค้านต่อต้าน รัฐมักนิยมใช้กลไกแห่งอำนาจทั้งหลายที่มีอยู่ข่มขู่ คุกคาม หรืออาจถึงขั้นใช้ความรุนแรงและเล่ห์กลเข้าแยกสลายกลุ่มผู้คัดค้านมากกว่า จะหันกลับมาทบทวน

นโยบาย การใช้กำลังอย่างหลาย อาจชะลอสถานการณ์บางด้านได้ในบางระดับแต่ในอีด้านหนึ่งกลับเป็นการบีบบังคับให้อีกฝ่ายต้องแสวงหาทรัพยากรเพื่อสร้างดุลแห่งอำนาจตอบโต้ ดังนั้น ข้อโต้แย้งธรรมดา จึงถูกยกระดับให้ซับซ้อนขึ้นถึงขั้นไม่อาจเจรจาต่อรองกันได้ (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2538, หน้า 60-69)

จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยที่น่าจะมีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบาย จำแนกได้เป็น 2 ด้าน ดังนี้

1. ด้านกระบวนการและการบริหารจัดการ

- 1) ความเป็นอิสระในการเข้าร่วมกระบวนการ
- 2) มีลักษณะการทำงานเป็นกลุ่มหรือองค์กรชุมชนมีวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมอย่างชัดเจน
- 3) มีความเรียบง่ายและมีความสะดวกต่อประชาชนที่จะมาเข้าร่วม
- 4) มีการกระจายอำนาจความรับผิดชอบเพื่อให้ประชาชนร่วมกันเป็นเจ้าของ
- 5) มีการสนับสนุนด้านวิชาการ เทคโนโลยี และกำลังใจ
- 6) มีการประสานการดำเนินงานกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

2. ด้านประชาชน/ชุมชน

- 1) สภาพเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม
- 2) มีจุดร่วมเดียวกันในอุดมการณ์หรือผลประโยชน์
- 3) มีผู้นำชุมชน/สถาบันในชุมชนที่มีศักยภาพและเป็นที่ยอมรับของประชาชน
- 4) ชุมชนมีศักยภาพในการบริหารจัดการ

2.2 ทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ

2.2.1 ความหมายของนโยบายสาธารณะ

Ira Sharkansky (1970, p.1) ให้นิยามนโยบายสาธารณะไว้ว่า นโยบายสาธารณะคือ กิจกรรมที่กระทำโดยรัฐบาล ซึ่งครอบคลุมกิจกรรมทั้งหมดของรัฐบาล อาทิเช่น การจัดการศึกษา การจัดสวัสดิการ และการก่อสร้างทางหลวง โดยรัฐรวมทั้งกำหนดระเบียบในการควบคุมและกำกับการดำเนินกิจกรรม ของปัจเจกบุคคลและนิติบุคคลทั้งมวล ตลอดจนการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ อาทิเช่น การรักษาความสงบเรียบร้อยของตำรวจ การตรวจสอบราคาสินค้า การควบคุมการจำหน่ายยาและอาหาร เป็นต้น

Thomas R. Dye (1984, p.1) ให้ความหมายไว้ว่า นโยบายสาธารณะ คือ สิ่งที่รัฐบาลเลือก จะกระทำหรือไม่กระทำในส่วนที่รัฐบาลเลือกที่จะกระทำจะครอบคลุมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งหมดของ รัฐบาล ทั้งกิจกรรมที่เป็นกิจวัตร กิจกรรมที่เกิดขึ้นในบางโอกาส อาทิเช่น การควบคุมความขัดแย้ง ที่เกิดขึ้นในสังคมและความพยายามในการจัดความขัดแย้งกับสังคมอื่น ๆ เป็นต้น และมีวัตถุประสงค์ให้กิจกรรมที่รัฐบาลเลือกที่จะกระทำบรรลุเป้าหมายด้วยดี ในการให้บริการแก่สมาชิกใน สังคม

David Easton (1953, p.193) ให้ทัศนะว่านโยบายสาธารณะ หมายถึง อำนาจในการจัดสรรค่านิยมของสังคมทั้งหมด และผู้ที่มีอำนาจในการจัดสรร ก็คือ รัฐบาลและสิ่งทีรัฐบาลตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำเป็นผลมาจาก “การจัดสรรค่านิยมของสังคม”

Harold D. Lasswell และ Abraham Kaplan (1970, p.71) ให้ความหมายไว้ว่า นโยบายสาธารณะ หมายถึง การกำหนดเป้าหมาย (goals) ค่านิยม (values) และการปฏิบัติ (practices) ของโครงการของ รัฐบาลเป็นการระบุอย่างชัดเจนว่า กิจกรรมที่เป็นแผนงานหรือโครงการของรัฐบาลที่เรียกว่า นโยบาย สาธารณะนั้นจะต้องสอดคล้องกับค่านิยมของสังคมรวมถึงแนวทางปฏิบัติที่จะทำให้บรรลุเป้าหมาย

ดังนั้น นโยบายสาธารณะจึงมีความหมายโดยรวมคือ แนวความคิดล่วงหน้าที่คณะรัฐมนตรี และรัฐบาล (องค์การภาครัฐ) กำหนดกรอบการดำเนินกิจกรรมเพื่อการบริหารงานภายใต้อำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ เพื่อเป็นการชี้แนะ และกำหนดกรอบกระบวนการ หลักการ วิธีการ และหลัก การติดตามการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชน ประเทศชาติ ตามที่ได้ตั้งเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2.2.2 กระบวนการนโยบายสาธารณะ

แนวความเกี่ยวกับกระบวนการนโยบายสาธารณะนี้ เป็นการพิจารณาถึงขั้นเริ่มต้นการเกิด แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะไปจนถึงขั้นสิ้นสุด การดำเนินการของนโยบาย หรือก้าวต่อไป ของการนำนโยบายที่สิ้นสุดในระยะหนึ่งแล้วเห็นว่าเป็นประโยชน์ก็จะเป็นการนำไปปฏิบัติต่อเนื่อง ต่อไป โดยมีกระบวนการเรียงลำดับดังนี้

2.2.2.1 การก่อตัวของนโยบายสาธารณะ (Public Policy Formation)

2.2.2.2 การกำหนดนโยบาย (Public Policy Devission Making)

2.2.2.3 การนำนโยบายไปปฏิบัติ (Public Policy Implementation)

2.2.2.4 การประเมินผลนโยบาย (Public Policy Evaluation)

2.2.2.5 การสิ้นสุด หรือการต่อเนื่องนโยบาย (Public Policy Succession or Maintenance)

ซึ่งในกระบวนการนโยบายนั้นมีอยู่หลายขั้นตอน และทุกขั้นตอนมีความสำคัญไม่มากนักน้อยไปกว่ากัน แต่ในที่นี้เราจะทำการศึกษาเฉพาะขั้นตอนการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ

2.2.3 การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ

2.2.3.1 ความหมายของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

Walter Williams (1971, p.144) ให้ทัศนะว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ ความพยายามที่จะตัดสินความสามารถขององค์การในการรวบรวมคนและทรัพยากรในหน่วยงานหนึ่ง (a cohesive organizational unit) และกระตุ้นบุคลากรให้ปฏิบัติงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์

Jeffrey L. Pressman และ Aaron Wildavsky (1973) ได้กล่าวว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ การดำเนินงานให้ลุล่วง ให้ประสบความสำเร็จให้ครบถ้วนให้เกิดผลผลิตและให้สมบูรณ์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้คือสิ่งที่รัฐบาลกำลังปฏิบัติอยู่ และเป็นธรรมชาติของนโยบาย

Carl E. Van Horn และ Donald S. Van Meter (1976, p.103) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติครอบคลุมกิจกรรมทั้งหมดที่กระทำโดยรัฐบาลและเอกชน ทั้งปัจเจกบุคคลและกลุ่มบุคคล ซึ่งมีผลต่อการบรรลุความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้าจากการตัดสินใจนโยบาย ในกรณีนี้ หมายถึงปัจจัยทั้งหลายที่มีผลต่อความพยายามที่จะเปลี่ยนรูปแบบของการตัดสินใจนโยบายไปสู่มาตรการเชิงปฏิบัติ รวมทั้งความพยายามที่จะบรรลุการเปลี่ยนแปลงที่กำหนดไว้จากการตัดสินใจนโยบายด้วย

Daniel A. Mazmanian และ Paul A. Sacatier (1989, pp.20-21) ได้ให้ทัศนะว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติหมายถึงการนำการตัดสินใจนโยบายที่ได้กระทำไว้ไปปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จโดยปกติเป็นการร่วมกันทำงานภายใต้กฎหมายที่ผ่านความเห็นชอบของฝ่ายนิติบัญญัติ หรือคำสั่งของฝ่ายบริหาร หรือคำพิพากษาของศาลสูงหรือศาลฎีกา โดยอุดมคติแล้วการตัดสินใจนโยบายคือการบ่งชี้ปัญหา การกำหนดวัตถุประสงค์และการกำหนดโครงสร้างของกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ กระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติอาจประกอบด้วยขั้นตอนหลายขั้นตอน เริ่มต้นด้วยการกำหนดกฎพื้นฐานสำหรับการปฏิบัติ การคาดหมายผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นทั้งโดยเจตนาและไม่เจตนา ผลกระทบจากการตัดสินใจของหน่วยปฏิบัติ และการปรับปรุงระเบียบพื้นฐานที่ใช้ในการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติให้เหมาะสม

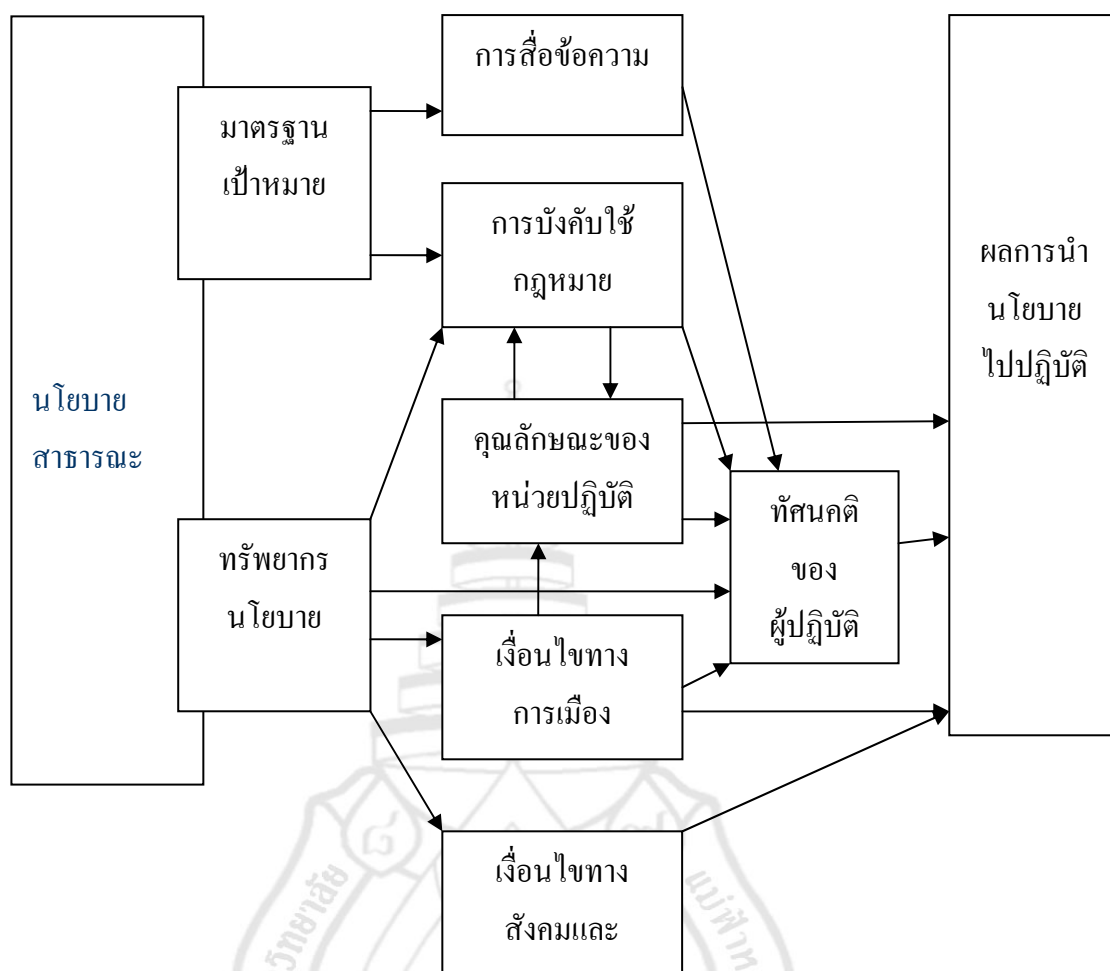
2.2.3.2 ตัวแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ตัวแบบการนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นมีอยู่หลากหลายตัวแบบ แต่ในที่นี้เราจะทำการศึกษาเฉพาะตัวแบบ 2 ตัวแบบดังนี้

1. ตัวแบบสหองค์การในการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Intergovernmental Policy Implementation Model) ตัวแบบนี้พัฒนาโดย Carl E. Van Horn & Donald S. Van Meter (1976, pp. 39-64) โดยให้ความสนใจต่อความสัมพันธ์ระหว่างองค์การของรัฐที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ

Van Horn & Van Meter เห็นว่าตัวแบบในการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นการแสดงให้เห็นถึงการกำหนดแนวทางของกลุ่มตัวแปร และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรซึ่งเป็นตัวต้นสันผลการปฏิบัติตามนโยบายภายใต้การควบคุมเฉพาะ (particular jurisdiction) ดังนั้น การคัดเลือกเกณฑ์เพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานจึงเป็นขั้นตอนสำคัญอย่างยิ่งในการวิเคราะห์ การวัดผลการปฏิบัติงานเป็นตัวแปรตามที่ใช้เพื่อตัดสินใจว่าวัตถุประสงค์ของนโยบายจากรัฐบาลกลางบรรลุผลหรือไม่ ความสามารถของนักวิเคราะห์นโยบายในการจัดทำถ้อยแถลง (statements) เกี่ยวกับความเหมาะสมของกิจกรรมในการนำนโยบายไปปฏิบัติ และความสามารถในการเสนอแนวทางแก้ไขความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นนั้น ขึ้นอยู่กับการพัฒนาการวัดผลการปฏิบัติงานให้ชัดเจน และมีความหมายต่อผู้จัดทำนโยบาย

การวิเคราะห์การนำนโยบายไปปฏิบัติไม่ได้ต้องการเห็นการวัดผลการปฏิบัติตามแผนงาน แต่เป้าหมายหลักต้องได้มาจากการอธิบาย (explanations) ต่อเหตุการณ์และปัจจัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากนโยบายระดับชาติและผลของนโยบายนั้น ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติที่สำคัญประกอบด้วยมาตรฐานและทรัพยากรนโยบาย การสื่อข้อความ การบังคับใช้กฎหมาย คุณลักษณะของหน่วยปฏิบัติ เงื่อนไขทางการเมือง เงื่อนไข ทางสังคมและเศรษฐกิจ และจุดยืนหรือทัศนคติของผู้ปฏิบัติ ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ตามตัวแบบสหองค์การสามารถแสดงให้เห็นได้ดังแผนภาพดังต่อไปนี้ (Van Horn & Van Meter, 1976, p.45)

ที่มา. สมบัติ ชำรงธัญวงศ์ (2538)นโยบายสาธารณะ : แนวคิด การวิเคราะห์ และกระบวนการ.
คณะรัฐประศาสนศาสตร์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

ภาพที่ 2.2 ตัวแบบสหองค์การในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

จากแผนภาพข้างต้นประกอบด้วยปัจจัยหลายประการ ซึ่งก่อรูปความเชื่อมโยงระหว่างนโยบายและผลการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยระบุความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระต่าง ๆ และตัวแปรตาม ซึ่งช่วยอธิบายกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ และยังเป็นแนวทางในการวิจัยอีกด้วยการใช้ประโยชน์จากตัวแบบนี้สามารถแสดงให้เห็นได้ ซึ่ง Van Horn และ Van Meter ได้ให้เป็นกรอบแนวคิดเพื่อเป็นพื้นฐานในการอธิบายตัวแบบสหองค์การในการนำนโยบายไปปฏิบัติดังนี้

ประการแรก นโยบาย (Policy) ซึ่งหมายถึงมาตรฐาน (standards) และทรัพยากร (resources) มาตรฐานนโยบายและทรัพยากรนโยบายเป็นองค์ประกอบของการตัดสินใจในนโยบายที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ ทั้งนี้เพราะการที่ทรัพยากรงบประมาณ สิ่งจูงใจที่ไม่เพียงพอคือสาเหตุของความล้มเหลวในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

มาตรฐานนโยบายเป็นการระบุรายละเอียดว่าจะให้เป้าหมายนโยบายนั้นได้รับการนำไปปฏิบัติอย่างไร โดยทั่วไปมาตรฐานจะถูกบรรจุไว้ในกฎหมายและกฎระเบียบของแผนงานโดยรายละเอียดของมาตรฐานควรเชื่อมโยงกับการวัดผลการปฏิบัติงาน และอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา การวัดผลอาจใช้วิธีการวัดผลแบบต่อเนื่องเพื่อตรวจสอบธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลงของมาตรฐานนโยบาย และเพื่อเชื่อมโยงเข้ากับการเปลี่ยนแปลงในกิจกรรมของการนำนโยบายไปปฏิบัติและผลการปฏิบัติ

มาตรฐานนโยบายยังเป็นเรื่องสำคัญในการบอกกล่าวต่อผู้นำนโยบายไปปฏิบัติทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับมณฑล และระดับมาตรฐานตกลงว่าอะไร คือ สิ่งที่ปฏิบัติถูกคาดหวังให้กระทำและบ่งชี้ว่าผู้ปฏิบัติได้รับการเปิดโอกาสให้ใช้ความคิดสร้างสรรค์มากน้อยเพียงใด

ประการที่สอง การสื่อสารความ (communications) มาตรฐานนโยบายเป็นเพียงคำแนะนำ ดักเตือน (exhortations) ผู้ปฏิบัติจะไม่ยินยอมทำตามถ้าไม่มีการสื่อสารความให้ทราบอย่างชัดเจนเพียงพอเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้ปฏิบัติต้องกระทำ

การสื่อสารความระหว่างระดับของรัฐบาลกลาง เป็นงานที่ยากและซับซ้อนในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร เป็นเรื่องที่ต้องการหลีกเลี่ยงที่ผู้ติดต่อสื่อสารจะบิดเบือนทั้งโดยเจตนาและไม่เจตนา โดยเลือกเน้นและตีความเอาเอง ยิ่งไปกว่านั้นแหล่งต่าง ๆ ภายในรัฐบาลกลางก็ขาดรูปแบบที่เอกภาพ (uniform) ในการให้คำสั่งและการตีความ ดังนั้น จึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะสำรวจธรรมชาติและเนื้อหาของคำแนะนำ คำสั่งและคำชี้แจงที่สื่อสารจากผู้นำนโยบายไปปฏิบัติจากระดับรัฐบาลกลางสู่หน่วยปฏิบัติระดับมณฑลและระดับท้องถิ่น

ประการที่สาม การบังคับใช้กฎหมาย (enforcement) เนื่องจากระบบความสัมพันธ์ระหว่างองค์การของรัฐ (intergovernmental system) ไม่มีสายบังคับบัญชาที่จะสั่งการ ให้ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ การนำนโยบายไปปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จจึงต้องมีกลไกและกระบวนการเพื่อให้เจ้าหน้าที่รัฐบาลกลางและระดับท้องถิ่นปฏิบัติให้สอดคล้องกับมาตรฐานนโยบาย

เจ้าหน้าที่ส่วนกลางอาจใช้มาตรการสำคัญ 3 ประการเพื่อให้หน่วยงานและบุคลากรนำนโยบายไปปฏิบัติให้เป็นไปตามเป้าหมาย ได้แก่ บรรทัดฐาน สิ่งจูงใจ และการลงโทษ

บรรทัดฐานและสิ่งจูงใจเป็นเทคนิคในการบังคับใช้กฎหมายที่นิยมใช้กันมากโดยมีวิธีการสำคัญคือ การหล่อหลอมทางสังคม การโน้มน้าว และการนำเข้ามามีส่วนร่วม สำหรับสิ่งจูงใจนอก

จากจะเป็นตัวเงินแล้ว รัฐบาลกลางอาจให้ความช่วยเหลือเมื่อหน่วยปฏิบัติเผชิญกับความกดดันจากสภาพแวดล้อม

วิธีปฏิบัติที่ใช้กันอยู่ทั่วไปวิธีหนึ่งคือ การให้มลรัฐและส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนเพื่อการบริหารแผนงานของรัฐบาลกลาง เมื่อมลรัฐและส่วนท้องถิ่นได้ให้หลักประกัน (assurances) เหล่านี้แล้ว รัฐบาลกลางก็จะจัดสรรงบประมาณได้ โดยมีเงื่อนไขว่า อาจมีการถอนงบประมาณถ้าวัตถุประสงค์ในแผนงานไม่บรรลุผล นอกจากนี้อาจใช้รูปแบบของการควบคุม (surveillance) อื่น ๆ ด้วย อาทิเช่น การตรวจเยี่ยม การตรวจสอบ การประเมินผล และการทบทวนแผนงาน เป็นต้น

รูปแบบของอำนาจจากรัฐบาลกลางที่คุกคามหน่วยปฏิบัติมากที่สุด คือ อำนาจในการยกเลิกงบประมาณที่ให้แก่งานท้องถิ่น เนื่องจากการไม่ปฏิบัติตาม (noncompliance) แต่ก็เป็นรูปแบบที่ไม่ค่อยได้ใช้ โดยปกติมักใช้การเจรจาเพื่อให้ปฏิบัติตามให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้วิธีปฏิบัติที่นิยมใช้กันมากอีกวิธีหนึ่งคือ การตรวจสอบเป็นกรณีพิเศษ (audit exception)

ประการที่สี่ คุณสมบัติของหน่วยปฏิบัติ (characteristics of the implementing agencies) ลักษณะความเป็นทางการและไม่เป็นทางการขององค์การมีผลกระทบต่อความสามารถในการปฏิบัติตามนโยบาย ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งเกี่ยวกับทัศนคติของเจ้าหน้าที่โครงสร้างและความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่และหน่วยงานของรัฐบาลจะมีแนวโน้มที่จะจำกัดหรือส่งเสริมการนำนโยบายไปปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพ

ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งคือ ประสบการณ์และความสามารถของเจ้าหน้าที่ในการทำงานที่ได้รับมอบหมายและสถานภาพของหน่วยงานภายในองค์การ มีผลกระทบต่อความสามารถในการบริหารเช่นกัน องค์การที่ปราศจากความสนับสนุนทางการเมืองและงบประมาณอย่างเพียงพอรวมทั้งปราศจากความช่วยเหลือในการตัดสินใจ และการจ้างเจ้าหน้าที่ ที่มีคุณภาพ จะประสบปัญหาในการบริหารแผนงานและโครงการอย่างรุนแรง

ประการที่ห้า เงื่อนไขทางการเมือง (political conditions) ขอบเขตของการสนับสนุนหรือคัดค้านต่อวัตถุประสงค์ของนโยบายจากบุคคลชั้นนำในองค์กร และจากปัจเจกบุคคล หรือกลุ่มบุคคลทั้งภาครัฐและเอกชนมีอิทธิพลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติเช่นกัน ความเห็นของสาธารณชนและชนชั้นนำ (elite) ต่อแผนงานเป็นปัจจัยสำคัญในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ ผู้ปฏิบัติมีแนวโน้มที่จะรับเป้าหมายและวัตถุประสงค์มากขึ้นถ้าปัญหา มีความรุนแรงที่จะต้องได้รับการแก้ไข มีประชาชนและกลุ่มผลประโยชน์เคลื่อนไหวเพื่อสนับสนุนแผนงานในการแก้ไขปัญหา

ประการที่หก เงื่อนไขทางสังคมและเศรษฐกิจ (social and economic conditions) เป็นเงื่อนไขที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติที่สำคัญเช่นกัน ได้แก่ คุณภาพของประชาชน ความเชื่อและค่านิยมของคนชุมชนหรือสังคม และความร่วมมือของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย เป็นต้น สำหรับ

เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ ได้แก่ สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนหรือประชากร กลุ่มเป้าหมาย ทรัพยากรของชุมชน และระดับการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนและสังคมเป็นต้น หากเงื่อนไขเหล่านี้มีลักษณะเชิงบวกจะส่งเสริมให้การนำนโยบายไปปฏิบัติมีโอกาสประสบความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

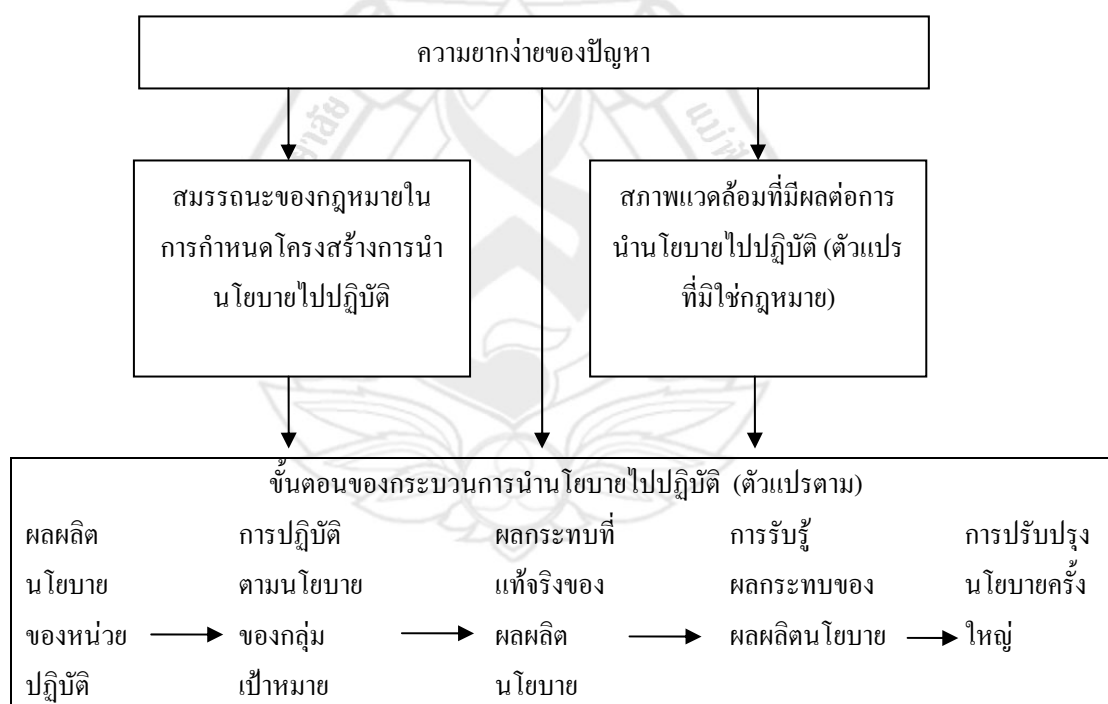
ประการสุดท้าย จุดยืนหรือทัศนคติของผู้ปฏิบัติ (dispositions or attitudes of implementers) องค์ประกอบ 3 ประการของการตอบสนองของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ที่อาจผลต่อความสามารถหรือความเต็มใจในการนำนโยบายจากรัฐบาลไปปฏิบัติ คือ ความรู้ความเข้าใจต่อมาตรฐาน ทิศทางการตอบสนอง และความตั้งใจของผู้ปฏิบัติ ผู้ปฏิบัติอาจไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานของนโยบายเนื่องจากผู้ปฏิบัติปฏิเสธวัตถุประสงค์ของนโยบาย เพราะมีความเห็นไม่ตรงกัน สำหรับผู้มีทัศนคติเชิงลบต่อนโยบายอย่างมากอาจทำทลายวัตถุประสงค์ของแผนงานอย่างเปิดเผย

ปัจจัยสำคัญที่จะต้องตระหนักอยู่เสมอในการพิจารณาตัวแบบสหองค์การ คือ ลักษณะเชิงพลวัตของกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติในขั้นตอนแรก ๆ อาจมีผลเพียงเล็กน้อยในเวลาต่อมา ในขั้นตอนแรก ๆ นั้นนโยบายอาจต่างไปจากวิธีปฏิบัติเดิมอย่างมาก ซึ่งเป็นสาเหตุให้เกิดความขัดแย้งในเป้าหมายและวัตถุประสงค์อย่างรุนแรง และในระหว่างขั้นตอนนี้ลักษณะเฉพาะบางประการของตัวแบบสหองค์การ โดยเฉพาะการสื่อสารข้อมูล การบังคับใช้กฎหมาย และทัศนคติของผู้ปฏิบัติอาจอธิบายถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการนำนโยบายปฏิบัติให้บรรลุผล ขึ้นต่อมาปัจจัยบุคคลและองค์การอาจปรับตัวให้เข้ากับนโยบาย และทำให้เกิดความเห็นพ้องต่อเป้าหมายขึ้น ณ จุดนี้ ปัจจัยอื่นๆ เช่น คุณลักษณะของหน่วยปฏิบัติ อาจต้องได้รับความสนใจมากขึ้น และต้องตระหนัก อยู่เสมอว่า เป็นเรื่องสำคัญที่ต้องทำการศึกษาก่อนนำนโยบายปฏิบัติด้วยมุมมองระยะยาว (longitudinal perspective) รวมทั้งมุมมองแบบตัดขวาง (cross-sectional) ด้วยและต้องระมัดระวังว่าความสัมพันธ์ ที่ถูกกำหนดขึ้นในช่วงเวลาหนึ่งจะต้องไม่นำไปใช้อีกช่วงเวลาหนึ่งเพราะสถานการณ์ที่แตกต่างไป อาจทำให้รูปแบบความสัมพันธ์เปลี่ยนแปลงไปด้วย

2. ตัวแบบทั่วไป

ในการศึกษากระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ Daniel A Mazmanian และ Paul A. Sabatier (1989) ได้กำหนดกรอบความคิดในการวิเคราะห์กระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติและปัจจัยพื้นฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษากระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ

จากพื้นฐานความเข้าใจดังกล่าว Mazmanian และ Sabatier เห็นว่าบทบาทสำคัญของการวิเคราะห์การนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ การจำแนกตัวแปรที่มีผลต่อความสำเร็จในการบรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายที่อาจบัญญัติไว้ในรูปของกฎหมาย หรือคำสั่งของฝ่ายบริหาร ตลอดจนกระบวนการ โดย Mazmanian และ Sabatier ได้จำแนกตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ตัวแปรเกี่ยวกับความยากง่ายของปัญหา (Tractability of the Problems) ตัวแปรเกี่ยวกับสมรรถนะของกฎหมายในการกำหนดโครงสร้างการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Ability of Statute to Structure Implementation) หรือตัวแปรที่มีได้เกี่ยวกับกฎหมาย หรือกฎระเบียบตามที่บัญญัติไว้ กรอบความคิดในการวิเคราะห์กระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติของ Mazmanian และ Sabatier อยู่บนพื้นฐานของความพยายามที่จะพัฒนา “ข้อเสนอทั่วไป” สำหรับศึกษากระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ ดังนั้น ผู้เขียนจึงเรียกตัวแบบนี้ว่า “ตัวแบบทั่วไป” (General Model of Implementation Process) ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ในตัวแบบทั่วไปสามารถแสดงให้เห็นได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

ที่มา : สมบัติ ชำรงธัญวงศ์ (2538) นโยบายสาธารณะ : แนวคิด การวิเคราะห์ และกระบวนการ.
คณะรัฐประศาสนศาสตร์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

ภาพที่ 2.3 ตัวแบบทั่วไปของกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ

จากแผนภาพดังกล่าวข้างต้น Mazmanian และ Sabatier (1989, pp.21-39) ได้อธิบายคุณลักษณะของกลุ่มตัวแปรต่าง ๆ รวมทั้งองค์ประกอบของแต่ละกลุ่มตัวแปรดังนี้

ประการแรก กลุ่มตัวแปรเกี่ยวกับความยากง่ายของปัญหา (tractability of the problems) ความยากลำบากที่เกี่ยวข้องกับการนำแผนงานของรัฐบาลไปปฏิบัติ คือ บางปัญหาของสังคมมีความเรียบง่ายที่จะแก้ไขมากกว่าปัญหาอื่น ๆ อาทิเช่น การรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชนให้ปลอดภัยจากมลพิษทางเสียงเป็นปัญหาที่จัดการได้ง่ายกว่าการรักษาความปลอดภัยจากการผลิตพลังงานไฟฟ้าจากนิวเคลียร์ ในสถานการณ์แรก ซึ่งต่างจากสถานการณ์หลัง เพราะมีความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องเทคนิคของปัญหา พฤติกรรมที่จะกำหนดไม่แปรผันมากนักและเกี่ยวข้องกับหน่วยย่อย ๆ ของประชากรในเมือง และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในระหว่างกลุ่มเป้าหมายค่อนข้างน้อย แต่ในกรณีหลังเป็นสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคระดับสูงและถ้าเกิดความผิดพลาดขึ้นจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเป็นอย่างมากจึงเป็นปัญหาที่จัดการได้ยากกว่าปัญหาแรกมาก สำหรับตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความยากง่ายของปัญหา ได้แก่

1. ปัญหาเชิงเทคนิค
2. ความแตกต่างของพฤติกรรมกลุ่มเป้าหมาย
3. สัดส่วนของกลุ่มเป้าหมายเมื่อเทียบกับประชากรทั้งหมด
4. ขอบเขตของความต้องการในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

ประการที่สอง กลุ่มตัวแปรเกี่ยวกับสมรรถนะของกฎหมายในการกำหนดโครงสร้างการนำนโยบายไปปฏิบัติ (ability of statute to structure implementation) ในทางปฏิบัติกฎหมายต่าง ๆ คำสั่งของฝ่ายบริหารและคำพิพากษาของศาล สามารถกำหนดโครงสร้างของกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยผ่านกลไกต่าง ๆ ได้แก่ กรอบของวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ การเลือกหน่วยที่จะนำนโยบายไปปฏิบัติ การจัดสรรงบประมาณให้หน่วยปฏิบัติ ความอดทนของผู้ปฏิบัติ และกฎระเบียบเกี่ยวกับโอกาสในการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีได้อยู่ในหน่วยปฏิบัติ โดยทั่วไปฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารมีศักยภาพในการกำหนดโครงสร้างของกระบวนการนำนโยบายปฏิบัติมากกว่าฝ่ายตุลาการอย่างไรก็ตามผู้กำหนดนโยบายจะมีอิทธิพลอย่างมากต่อการบรรลุวัตถุประสงค์โดยใช้อำนาจที่มีในการกำหนดโครงสร้างของกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติสำหรับตัวแปรที่เกี่ยวข้องสมรรถนะของกฎหมายในการกำหนดโครงสร้างการนำนโยบายไปปฏิบัติได้แก่

1. วัตถุประสงค์ที่มีความชัดเจนและแน่นอน
2. ความสอดคล้องกับทฤษฎีเชิงสาเหตุและผล
3. การจัดสรรงบประมาณเบื้องต้น

4. การบูรณาการลำดับชั้นการบริหารทั้งภายในและระหว่างหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ

5. กฎการตัดสินใจของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ

6. การเลือกสรรผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ

7. โอกาสในการเข้าถึงโครงการโดยบุคคลภายนอก

ประการที่สาม กลุ่มตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งเป็นตัวแปรที่ไม่มีกฎหมาย (nonstatutory variables affecting implementation) ในขณะที่กฎหมายกำหนดโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการนำนโยบายไปปฏิบัติ แต่ในส่วนของการนำนโยบายไปปฏิบัติเองก็เกี่ยวข้องกับพลังพลวัตร 2 ประเภทคือ ประการแรก ความต้องการของแผนงานซึ่งแสวงหาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเพื่อที่จะได้รับการสนับสนุนทางการเมืองโดยพยายามเอาชนะความล่าช้าที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาความร่วมมือในระหว่างประชาชนกลุ่มใหญ่ ผู้ซึ่งรับรู้ว่าผลประโยชน์ของตนจะถูกระงับกระเทือนโดยความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ประการที่สอง ผลจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม และเงื่อนไขทางเทคโนโลยีต่อการสนับสนุนการบรรลุวัตถุประสงค์ของสาธารณชน กลุ่มผลประโยชน์และผู้มีอำนาจรวมทั้งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา ซึ่งจะมีความแปรผันในปัจจัยที่เกิดขึ้นก่อน

ผลผลิตนโยบายของหน่วยปฏิบัติ คือ บทบาทที่สำคัญของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างทางการเมืองและกระบวนการทางการเมือง กฎหมายที่ผ่านการพิจารณาอย่างรอบคอบโดยมีทิศทางของนโยบายที่ชัดเจน และเมื่อมีทรัพยากรเหมาะสมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่พึงปรารถนา สำหรับตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติได้แก่

1. สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยี
2. การสนับสนุนจากสาธารณชน
3. ทักษะและทรัพยากรของกลุ่มเป้าหมายในเขตเลือกตั้ง
4. การสนับสนุนจากผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย
5. ความผูกพันและทักษะเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ

ประการสุดท้าย ขั้นตอนในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ (stages in the implementation process) ตัวแปรกลุ่มนี้คือตัวแปรตามที่ได้รับอิทธิพลจากกลุ่มตัวแปรต่าง ๆ ดังได้กล่าวมาแล้วซึ่งกระบวนการนำนโยบายปฏิบัติอาจพิจารณาได้จากขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1. ผลผลิตนโยบาย (การตัดสินใจ) เกี่ยวกับหน่วยงานที่จะนำนโยบายไปปฏิบัติ
2. การปฏิบัติตามของกลุ่มเป้าหมายตามการตัดสินใจนโยบาย
3. ผลกระทบที่เกิดขึ้นจริงจากการตัดสินใจของหน่วยปฏิบัติ

4. การรับรู้ผลกระทบของผู้ตัดสินใจ

5. การประเมินผลของกระบวนการเมืองเกี่ยวกับกฎหมายเพื่อการปรับปรุง

ในขั้นตอนต่างๆ เหล่านี้แบ่งออกเป็น 2 กระบวนการ คือ

กระบวนการแรก เป็นขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจริงตามวัตถุประสงค์ของแผนงาน ซึ่งในกรณีนี้จะครอบคลุม 3 ขั้นตอนแรก

กระบวนการที่สอง เป็นขั้นตอนของการรับรู้ผลกระทบที่เกิดขึ้นว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่พึงปรารถนาหรือไม่ หากไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่พึงปรารถนา จะนำไปสู่ความพยายามในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายหรือนโยบายครั้งใหญ่ เพื่อให้การดำเนินงานต่อไปมีความเหมาะสมและมีโอกาสที่จะบรรลุวัตถุประสงค์มากขึ้น

กล่าวโดยสรุป กรอบความคิดของกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความพยายามในการสร้างตัวแบบเชิงทฤษฎีเพื่อเพิ่มอำนาจในการอธิบายกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติให้มีความเป็นทั่วไป (general) มากขึ้น โดยครอบคลุมกลุ่มตัวอย่างกว้างขวาง จึงกล่าวได้ว่าเป็นอีกตัวแบบหนึ่งสำหรับการศึกษากำหนดนโยบายไปปฏิบัติที่น่าสนใจ

2.2.4 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ/ล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติ มีปัจจัยต่างๆ

ดังนี้

2.2.4.1 ภาพลักษณ์ของบุคคล หรือกลุ่มผู้กำหนดนโยบาย เช่น พรรคการเมือง กลุ่มบุคคลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.2.4.2 ลักษณะนโยบาย คนทั้งหลายมองว่า สนองตอบผลประโยชน์ของใครและเพื่ออะไร

2.2.4.3 ความเป็นไปได้ทางการเมือง การบริหารการปกครอง วัฒนธรรม ประชาธิปไตย จะเป็นตัวกำหนดในความสำเร็จก่อนนโยบาย

2.2.4.4 วัตถุประสงค์ของนโยบาย ครอบคลุมขอบเขตกว้างแคบแค่ไหน

2.2.4.5 ความเป็นไปได้ทางวิชาการ เทคโนโลยีในทุก ๆ ด้านที่เกี่ยวกับสภาพพื้นที่ บุคคล วัฒนธรรม และลักษณะอาชีพ

2.2.4.6 ความพร้อมของทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์ กำลังคน งบประมาณและเวลา

2.2.4.7 ลักษณะและสภาพของหน่วยงานที่จะต้องปฏิบัติตามนโยบาย มีความพร้อมเหมาะสม หรือแสดงออกถึงศักยภาพแค่ไหน

2.2.4.8 ทักษะของผู้นำและประชาชนต่อบุคคล กลุ่มคน และวัตถุประสงค์หลักการปฏิบัติของนโยบาย

2.2.4.9 ความสัมพันธ์ของกลไกต่างๆ ในสังคม ได้แก่ แนวความคิดทางการบริหาร การปกครอง ความพร้อมของบุคคลกลุ่มบุคคล องค์การภาครัฐ องค์การเอกชนและประชาสังคม รวมตลอดจนถึงขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม

2.2.4.10 ความสำนึกในหิริโอตตะปะของบุคคลกลุ่มบุคคล ผู้กำหนดนโยบายหรือ ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ความสุจริตใจในการสำนึกบทบาทหน้าที่และมุ่งผลประโยชน์ต่อประชาชน ประเทศชาติและราชบัลลังก์ จะมีผลอย่างมากในความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ร้อยตำรวจเอก ชีระชัย มานีพพาน (2541) ศึกษาเรื่อง ความร่วมมือของประชาชนต่อการป้องกันปราบปรามยาเสพติดของข้าราชการตำรวจอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ประชาชน ให้ความร่วมมือในการป้องกันยาเสพติดมากกว่าด้านการปราบปรามยาเสพติด โดยด้านการป้องกันยาเสพติดประชาชนให้ความร่วมมือในระดับค่อนข้างมากในประเด็นสำคัญตามลำดับการให้ความร่วมมือดังนี้ การอบรมชี้แนะบุคคลในครอบครัวให้ห่างไกลยาเสพติด การเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนและร่วมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดให้โทษ ให้ความร่วมมือในอันดับสุดท้ายคือ แจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจเมื่อพบเห็นบุคคลผู้ต้องสงสัยในการเสพสิ่งเสพติด ส่วนด้านการปราบปรามยาเสพติดประชาชนให้ความร่วมมือในระดับค่อนข้างมาก โดยให้ความร่วมมือในประเด็นสำคัญลำดับคือ สนับสนุนการฝึกอบรมข้าราชการตำรวจให้มีความรู้ความเข้าใจในการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการปราบปรามยาเสพติด อำนวยความสะดวกในการดำเนินการสืบสวนปราบปรามอย่างจริงจัง และให้ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการสืบสวนสอบสวน ให้ความร่วมมือค่อนข้างน้อยในลำดับสุดท้าย คือ เป็นพยานในการชี้ตัวผู้ต้องหาในการสอบสวนคดี ให้ความร่วมมือของประชาชนจำแนกตามประเภทของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ข้าราชการให้ความร่วมมือในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดมากที่สุด และนักธุรกิจให้ความร่วมมือน้อยที่สุด

พระมหาชินวัฒน์ เสือป่า (2544) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่เกื้อหนุนต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนกรุงเทพมหานคร พบว่า ประสิทธิภาพและการเป็นผู้นำ และการฝึกอบรมเป็นปัจจัยเกื้อหนุนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนของประธานกรรมการชุมชน และมีปัญหาอุปสรรคในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน คือ ขาดงบประมาณ ความล่าช้าของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการเข้าจับกุมผู้ค้าและผู้เสพยาเสพติด ความปดลภัยในการแจ้งเบาะแสปัญหายาเสพติด ความต่อเนื่องของ

เจ้าหน้าที่ในการปราบปรามยาเสพติดตลอดจนพลังมวลชนอ่อนแอลง ซึ่งได้มีการเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง กับผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดโดยสนับสนุนให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ (Learning Center) แบบครบวงจรมีการจัดให้มีกลุ่มและกิจกรรมการต่อต้านยาเสพติด โดยทุกฝ่ายต้องมีส่วนร่วมกันตั้งแต่การคิดการวางแผน การกระทำ และการรับผิดชอบร่วมกัน โดยยึดรูปแบบพหุภาคี หรือประชาคมเป็น กลไกนำการทำงานร่วมกัน

กระทรวงมหาดไทย (2544) ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์/ยาเสพติด พบว่าทุกชุมชนมีศักยภาพเพียงพอที่จะพัฒนาตนเองทั้งด้านทรัพยากร องค์ความรู้ และความสามารถของประชาชน การที่ชุมชนจะเข้มแข็งนั้น จะต้องมีส่วนนำที่มีความรู้ที่เปี่ยมด้วยอุดมการณ์ของการอุทิศตนเสียสละเพื่อชุมชน การทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาในสภาวะการณ์ในปัจจุบัน ต้องทำงานด้วยความรอบรู้ อย่างต่อเนื่อง ร่วมมือร่วมใจกันภายในชุมชน และประสานกันด้วยดีระหว่างชุมชน ราชการ นักวิชาการ นักพัฒนาจากองค์กรพัฒนาเอกชน รวมทั้งพระสงฆ์ บนพื้นฐานความเท่าเทียมกัน ในด้านความคิด และการตัดสินใจ

พันตำรวจโท จรัส จิตเจริญ (2544) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในจังหวัดจันทบุรี พบว่า ระดับการศึกษาของประชาชนมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด เนื่องจากคนที่มีความรู้สูงจะมีความเข้าใจต่อการมีส่วนร่วมต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด นอกจากนั้นยังพบว่า ยังมีปัจจัยด้านการเมือง ด้านอิทธิพลของผู้ค้ายาเสพติด และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดไม่มีความจริงจัง มีส่วนต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดด้วย และยังสามารถเสนอแนะให้มีการสร้างความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานต่าง ๆ เอง และประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ อาจจะมีการจัดตั้งตำรวจบ้านเพิ่มขึ้น พร้อมทั้งจะต้องมีการดำเนินการในด้านการอบรม รณรงค์ ให้ประชาชนรับทราบและเข้าใจถึงปัญหา ยาเสพติดมากขึ้นอีกด้วย

คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษานโยบาย มาตรการ การบำบัดฟื้นฟูและติดตามผลการดำเนินงานเกี่ยวกับปัญหา ยาเสพติด วุฒิสภา (2546) ทำการศึกษาพบว่า

1. การป้องกัน ผลการดำเนินงานมีแต่เพียงเชิงปริมาณ แต่ไม่มีคุณภาพ คือ กิจกรรมที่ทำนั้นไม่สามารถป้องกัน หรือบรรเทาปัญหาหลงได้ เพราะขาดการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

2. การปราบปราม รัฐบาลสนับสนุนการปราบปรามในลักษณะเน้นจับกุมปริมาณ ยาเสพติด การปราบปรามจึงได้แต่ปริมาณยาเสพติดเพิ่มขึ้น แต่ไม่ได้ส่งผลกระทบให้ปัญหาเบาบางลงเนื่องจากไม่มีการขยายผลไปสู่ผู้ค้ายาเสพติดรายใหญ่

3. ความร่วมมือระหว่างประเทศ การแสวงหาความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านซึ่งเป็นต้นตอการผลิต และการหาแนวร่วมจากประเทศอื่นเพื่อช่วยกดดันให้ประเทศเพื่อนบ้านที่เป็นแหล่งผลิตให้ความสำคัญเร่งด่วนกับการดำเนินการกับแหล่งผลิต ยังไม่ปรากฏผลเป็นรูปธรรม กล่าวคือ แหล่งผลิตที่อยู่ตามแนวชายแดนก็ยังคงอยู่ กำลังการผลิตก็ยังคงสามารถผลิตได้อย่างเสรี ไม่มีจำกัด ยาเสพติดยังคงทะลักเข้าสู่ประเทศจำนวนมาก

4. การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ การควบคุมด้วยยาเสพติดและสารเคมี และการวิจัยพัฒนา ผลการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดที่ผ่านมายังไม่สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามเป้าหมายได้ กล่าวคือ มีจำนวนน้อยทั้งในกลุ่มสมัครใจและกลุ่มต้องขัง การรักษาฟื้นฟูมีหลายรูปแบบและใช้ระยะเวลาในการดำเนินการแตกต่างกัน แม้ว่าผลของการบำบัดรักษาฟื้นฟูจะสามารถ ทำได้ดี คือ ประมาณ 70-80 % แต่เมื่อผู้ที่ได้รับการบำบัดรักษาดีแล้วและกลับสู่ชุมชนก็จะกลับไปใช้ยาเสพติดอีก ปัจจัยแห่งความล้มเหลวในการป้องกันและบำบัดยาเสพติดที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การขาดการค้นคว้าวิจัยเพื่อแสวงหาเทคโนโลยีใหม่ ๆ และขาดการมีส่วนร่วมในการศึกษาวิจัยจากภาคเอกชน

5. การมีส่วนร่วมและการสร้างชุมชนเข้มแข็ง รัฐต้องเปลี่ยนแนวคิดการทำงานกับชุมชน มาเป็นการรับฟังและให้การสนับสนุนชุมชนเพื่อแก้ไขข้อขัดข้อง ความเดือดร้อนตามที่ชุมชนต้องการ งบประมาณควรส่งตรงมายังพื้นที่ เจ้าหน้าที่ของรัฐโดยเฉพาะตำรวจควรคัดเลือกบุคคล ที่ตั้งใจจริงในการแก้ไขปัญหาเข้ามาทำงานและให้มีเวลาทำงานอย่างต่อเนื่อง มีมาตรการในการปราบปรามอย่างจริงจัง มีการกำหนดหลักสูตรการบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพ ผู้ติดยาเสพติด ร่วมกันกับภาคประชาชน และสนับสนุนให้มีการจัดตั้งองค์กรเอกชนในทุกจังหวัดเพื่อทำหน้าที่ป้องกันและบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

ประทีป อึ้งทรงธรรม (2548) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ : ศึกษากรณีการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนแออัดคลองเตย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ซึ่งมีปัญหา 3 ด้าน คือ (1) ด้านทรัพยากร ได้แก่ งบประมาณและบุคลากร (2) ด้านกระบวนการ ได้แก่ ขาด

ความร่วมมือร่วมใจในชุมชน การปฏิบัติการของภาครัฐไม่จริงจัง ชุมชนขาดอำนาจ ในการทำงาน
(3) ด้านชุมชน ได้แก่ อิทธิพลของผู้ค้ายาเสพติดในชุมชน ภาวะการฉ้อฉลงานและ การขาดความรู้
ของประชาชนในชุมชน

อาภาพันธ์ สุขพันธ์ (2549) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนใน
การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเคหะชุมชนดินแดง พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง
เนื่องจากประชาชนในชุมชนดินแดงขาดข้อมูลข่าวสารและขาดการวิเคราะห์ปัญหาอย่างมีระบบที่
จะช่วยให้มองเห็นปัญหาและสาเหตุของปัญหาชัดเจนขึ้นรวมทั้งความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจ
การเมือง หรือวัฒนธรรม เพราะการที่จะจัดให้มีการพัฒนาโดยมีคนจำนวนมากเข้าร่วม โดยจะต้อง
เริ่มต้นด้วยการก่อให้เกิดความสามัคคีสมานฉันท์กันระหว่างสมาชิกในชุมชน เมื่อเกิดความสามัคคี
ในกลุ่มแล้วการที่จะทำกิจกรรมใด ๆ ก็สามารที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ความต้องการของกลุ่มได้
ง่ายขึ้น ส่วนปัจจัยที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระดับความรู้เรื่องยาเสพติดและการที่ประชาชนที่มีการเข้ามามี
ส่วนร่วมกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ของชุมชน ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดได้แก่ เพศและระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการค้นคว้าอิสระเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน : กรณีศึกษา อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา นั้น ใช้วิธีดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ ดังนี้

3.1 ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ประชาชนในเขตหมู่บ้านที่มีพื้นที่ติดแนวชายแดนระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีการสุ่มตัวอย่างโดยวิธีแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) ดังนี้

กำหนดขนาดของตัวอย่างโดยใช้สมการของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และใช้ประชากรการคำนวณกลุ่มตัวอย่างดังนี้

$$\begin{aligned} N &= \frac{N}{1+Ne^2} \\ &= \frac{2,079}{1+2079(.05)^2} \\ &= 336 \end{aligned}$$

อย่างไรก็ตาม ในการสำรวจภาคสนามได้ทำการเก็บตัวอย่างประชากรจำนวน 336 ราย โดยกระจายสัดส่วนจำนวนตัวอย่างตามสัดส่วนประชากร

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่างตามพื้นที่

หมู่บ้าน	จำนวนประชากรทั้งหมด (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
บ้านห้วยปุม	306	49
บ้านน้ำยวนพัฒนา	377	61
บ้านปางถ้ำ	333	54
บ้านผาแดงล่าง	301	48
บ้านผาแดงบน	187	30
บ้านต้นผึ้ง	495	80
บ้านหนองห้า	80	13
รวม	2,079	336

3.2 เครื่องมือที่ใช้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ที่ผู้ศึกษาจัดสร้างขึ้น เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาการนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน

แบบสอบถามเป็น แบบสอบถามแบบผสม โดยมีส่วนสำคัญ 3 ส่วน ได้แก่

3.2.1 ข้อมูลทั่วไปและภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่

1. เพศ
2. อายุ
3. ระดับการศึกษา
4. ตำแหน่งทางสังคม
5. การมีญาติเกี่ยวข้องกับการค้า/เสพยาเสพติด
6. ความรู้/ความเข้าใจในการแก้ไขปัญหาการลักลอบนำเข้ายาเสพติด
7. ความสนิทสนมกับเจ้าหน้าที่/บุคคลที่ทำงานแก้ไขปัญหาการลักลอบนำเข้ายาเสพติด
8. ความคาดหวังในความสำเร็จของการแก้ไขปัญหาการลักลอบนำเข้ายาเสพติด

3.2.2 ข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน เป็นแบบสำรวจเพื่อวัดการมีส่วนร่วมในมิติต่างๆ ดังนี้

1. ด้านการร่วมดำเนินการ
2. ด้านการร่วมรับผลประโยชน์

3.2.3 ปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหาการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นและเสนอแนะแนวทางที่สามารถในการแก้ไขปัญหาการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนได้

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่เก็บรวบรวมเพื่อทำการศึกษครั้งนี้ ได้มาจากแหล่งข้อมูล 2 แหล่ง คือ

3.3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ ข้อมูลที่เกี่ยวกับปัจจัยบุคคลของบุคคลผู้ตอบแบบสอบถามระดับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรตัวอย่าง โดยผู้ศึกษาได้ขอความร่วมมือกับผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่หมู่บ้านที่มีพื้นที่ติดแนวชายแดน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา จำนวนแบบสอบถาม 336 ชุด โดยผู้ศึกษาเข้าไปเก็บแบบสอบถามด้วยตนเองและทีมงานในการจัดเก็บข้อมูล

3.3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ กฎหมาย ระเบียบ สถิติและแนวโน้มการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนทั้งในอดีตและปัจจุบัน โดยผู้ศึกษาทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร สิ่งพิมพ์ หนังสือและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

3.4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ค่าความถี่ (Frequency) ใช้วัดจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในแต่ละระดับ และค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่อใช้แสดงข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ประกอบด้วย F-test ใช้วัดระดับนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.05

3.5 เกณฑ์การวัดระดับของตัวแปร

ในการกำหนดระดับค่าทางสถิติของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน ซึ่งเป็นตัวแปรตาม โดยให้มีค่าทางสถิติดังนี้

น้อยที่สุด	ให้คะแนน 1 คะแนน
น้อย	ให้คะแนน 2 คะแนน
มาก	ให้คะแนน 3 คะแนน
มากที่สุด	ให้คะแนน 4 คะแนน

การนำเอาคะแนนค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนมาจัดเป็นระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 4 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยในช่วง 1.00 - 1.74	หมายถึง การมีส่วนร่วมระดับน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ยในช่วง 1.75 - 2.49	หมายถึง การมีส่วนร่วมระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยในช่วง 2.50 - 3.24	หมายถึง การมีส่วนร่วมระดับมาก
ค่าเฉลี่ยในช่วง 3.25 - 4.00	หมายถึง การมีส่วนร่วมระดับมากที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในบทนี้เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ที่ได้ทำการรวบรวมมาจากการแจกแบบสอบถาม เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน : กรณีศึกษา อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา จำนวน 336 ตัวอย่าง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันการลักลอบการนำเข้า ยาเสพติดตามแนวชายแดน

4.1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 4.1 ความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง (n = 336)

ลักษณะกลุ่มตัวอย่าง	ความถี่	ร้อยละ
อายุ		
-อายุไม่เกิน 20 ปี	40	11.90
-21-30 ปี	42	12.50
-31-40 ปี	75	22.30
-41-50 ปี	58	17.30
-51-60 ปี	52	15.50
-61 ปีขึ้นไป	69	20.50

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ลักษณะกลุ่มตัวอย่าง	ความถี่	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
-ไม่ได้รับการศึกษา	127	37.80
-ประถมศึกษา	119	35.40
-มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	88	26.20
-ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	2	0.60
-สูงกว่าปริญญาตรี	0	0.00
ตำแหน่งทางสังคม		
-ผู้ใหญ่นบ้าน/ผู้นำชุมชน	18	5.40
-ข้าราชการ	5	0.90
-ส.อบต.	28	8.30
-เจ้าหน้าที่ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.)	34	10.16
-สมาชิกชุมชน	251	74.70
การมีญาติที่เคยมีประวัติเกี่ยวกับยาเสพติด		
-มี	50	14.90
-ไม่มี	286	85.10
ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลใน การป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติด ติดตามแนวชายแดน		
-เข้าใจ	232	69.00
-ไม่เข้าใจ	104	31.00
ความเข้าใจในวิธีการดำเนินงานของ เจ้าหน้าที่ในการป้องกันการลักลอบนำเข้า ยาเสพติดตามแนวชายแดน		
-เข้าใจ	196	58.30
-ไม่เข้าใจ	140	41.70

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ลักษณะกลุ่มตัวอย่าง	ความถี่	ร้อยละ
ความรู้จักกับเจ้าหน้าที่/บุคคลที่ทำงาน เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาการลักลอบนำเข้า		
ยาเสพติดตามตามแนวชายแดน		
- รู้จัก	84	25.00
- ไม่รู้จัก	252	75.00
การได้ประโยชน์ที่ได้จากการแก้ไขปัญหาการ ลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน		
- มีประโยชน์	285	84.80
- ไม่มีประโยชน์	51	15.20

จากตารางที่ 4.1 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาคือกลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงอายุอยู่ระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 22.30 รองมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงอายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 20.50 และกลุ่มอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 17.30 ตามลำดับ โดยทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษามากกว่าครึ่งไม่ได้รับการศึกษา ซึ่งมีจำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 37.80 รองมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 35.40 และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นสมาชิกชุมชนมีจำนวน 251 คน คิดเป็นร้อยละ 74.70 รองมาเป็นเจ้าหน้าที่ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน(ชรบ.) จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 10.16 มีตำแหน่งเป็น ส.อบต. จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 เป็นผู้ใหญ่บ้าน/ผู้นำชุมชนจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 5.4 และข้าราชการจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 0.9 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษามีญาติที่ถูกจับเกี่ยวกับยาเสพติดจำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 14.90 และไม่เคยมีญาติที่ถูกจับเกี่ยวกับยาเสพติดจำนวน 286 คน คิดเป็นร้อยละ 85.10 เมื่อทำการสอบถามเกี่ยวกับความเข้าใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อนโยบายของรัฐบาลในการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนพบว่า มีกลุ่มตัวอย่างที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลในการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดแนวชายแดนจำนวน 232 คน คิดเป็นร้อยละ 69.00 ไม่เข้าใจนโยบายของรัฐบาลในการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดจำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 31.00 ในด้านความเข้าใจในวิธีการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในการป้องกันการลักลอบนำเข้า

ยาเสพติดตามแนวชายแดนของกลุ่มตัวอย่างพบว่า มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 196 คน ที่มีความเข้าใจในวิธีการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน คิดเป็นร้อยละ 58.30 และไม่มี ความเข้าใจในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนจำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 41.70 เมื่อสอบถามเกี่ยวกับประโยชน์ที่กลุ่มตัวอย่างและชุมชนจะได้รับจากการแก้ไขปัญหาการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนพบว่า มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 285 คน ที่เห็นว่าการแก้ไขปัญหา การลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนมีประโยชน์ตนเองและชุมชน คิดเป็นร้อยละ 84.80 และมีอีกจำนวน 51 คนที่ไม่เห็นว่าการแก้ไขปัญหาการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน มีประโยชน์ต่อตนเองและชุมชน คิดเป็นร้อยละ 15.20 ทั้งนี้แล้วนั้นจากการศึกษาพบว่า มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 84 คนเท่านั้นที่รู้จักเจ้าหน้าที่/บุคคลที่ทำงานเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหา การลักลอบการนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน คิดเป็นร้อยละ 25.00 โดยมีกลุ่มตัวอย่างถึง 252 คน ที่ไม่รู้จักเจ้าหน้าที่/บุคคลที่ทำงานเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน คิดเป็นร้อยละ 75.00

4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันการลักลอบการนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน

ตารางที่ 4.2 ความถี่ ร้อยละ และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน ด้านการมีส่วนร่วมต่อการดำเนินงานในการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน

การมีส่วนร่วมต่อการดำเนินงาน ในการป้องกันการลักลอบนำเข้า ยาเสพติดตามแนวชายแดน	ระดับการมีส่วนร่วม				ระดับการ	
	น้อยที่สุด	น้อย	มาก	มากที่สุด	ค่าเฉลี่ย	มีส่วนร่วม
	ความถี่	ความถี่	ความถี่	ความถี่		รวม
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ		
1. ท่านมีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่ ในการตั้งจุดตรวจ/จุดสกัดใน การป้องกันการลักลอบการ นำเข้ายาเสพติดตามแนว ชายแดน	146.00	166.00	20.00	4.00		
	43.50	49.40	6.00	1.20	1.65	น้อยที่สุด

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมต่อการดำเนินงาน ในการป้องกันการลักลอบนำเข้า ยาเสพติดตามแนวชายแดน	ระดับการมีส่วนร่วม				ค่าเฉลี่ย	ระดับการ มีส่วนร่วม
	น้อยที่สุด	น้อย	มาก	มากที่สุด		
	ความถี่ ร้อยละ	ความถี่ ร้อยละ	ความถี่ ร้อยละ	ความถี่ ร้อยละ		
2. ท่านมีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่ ในการลาดตระเวนตามแนว ชายแดน เพื่อป้องกันการลักลอบ นำเข้ายาเสพติดตามแนว ชายแดน	187.00	139.00	9.00	1.00	1.48	น้อยที่สุด
	55.70	41.40	2.70	0.30		
3. ท่านมีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่ ในการจับกุมผู้ที่ลักลอบนำเข้า ยาเสพติดตามแนวชายแดน	202.00	127.00	7.00	0.00	1.42	น้อยที่สุด
	60.10	37.80	2.1	0.00		
4. ท่านได้ให้ข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับการลักลอบนำเข้า ยาเสพติดตามแนวชายแดน แก่เจ้าหน้าที่	190.00	133.00	12.00	1.00	1.48	น้อยที่สุด
	56.50	39.60	3.60	0.30		

จากตารางที่ 4.2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมต่อการดำเนินงานในการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนในระดับน้อยที่สุดโดยจะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่ในการตั้งจุดตรวจ/จุดสกัดในการป้องกันการลักลอบการนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 1.65 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่ ในการลาดตระเวนตามแนวชายแดน เพื่อป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน ในระดับน้อยที่สุดมีค่าเฉลี่ย 1.48 ซึ่งเป็นไปในระดับเดียวกันกับการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างในการร่วมกับเจ้าหน้าที่ ในการจับกุมผู้ที่ลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชาย มีค่าเฉลี่ย 1.42 และ การมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนมีค่าเฉลี่ย 1.48 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 ความถี่ ร้อยละ และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ในการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน

การมีส่วนร่วมในการ รับผลประโยชน์ในการป้องกัน การลักลอบนำเข้ายาเสพติด ตามแนวชายแดน	ระดับการมีส่วนร่วม				ค่าเฉลี่ย	ระดับการ มีส่วนร่วม
	น้อยที่สุด	น้อย	มาก	มากที่สุด		
	ความถี่ ร้อยละ	ความถี่ ร้อยละ	ความถี่ ร้อยละ	ความถี่ ร้อยละ		
1. ท่านคิดว่าชุมชนของท่าน จะได้รับประโยชน์จากการ แก้ไขปัญหาการลักลอบนำเข้า ยาเสพติดตามแนวชายแดน เพียงใด	47.00	88.00	165.00	36.00		
	14.00	26.20	49.10	10.70	2.57	มาก
2. หากการแก้ไขปัญหาการ ลักลอบนำเข้ายาเสพติดตาม แนวชายแดนประสบผลสำเร็จ ท่านจะได้รับประโยชน์เพียงใด	56.00	68.00	166.00	46.00		
	16.70	20.20	49.40	13.70	2.60	มาก

จากตารางที่ 4.3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างเข้าไปมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ในการป้องกันการลักลอบการนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนในระดับมาก ซึ่งจากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาเห็นว่าชุมชนของตนจะได้รับผลประโยชน์จากการแก้ไขปัญหา การลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.57 และ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าตนจะได้รับประโยชน์หากการแก้ไขปัญหาการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนประสบผลสำเร็จในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.60

4.3 การทดสอบสมมติฐาน

โดยการทดสอบสมมติฐานในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การทดสอบค่าสถิติโดยใช้ ค่าเฉลี่ยเพื่อทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีภูมิหลังแตกต่างกันของปัจจัยกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งทางสังคม การมีญาติที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด การมีความรู้/ความเข้าใจต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติด ความสนทนสนมที่มีต่อเจ้าหน้าที่/บุคคลที่ทำงานแก้ไขปัญหายาการ

ลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน และความคาดหวังที่ต้องการแก้ไขปัญหาลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน ซึ่งจัดเป็นตัวแปรอิสระ (Independent Variables) กับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน อันประกอบไปด้วย การมีส่วนร่วมต่อการดำเนินการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติด ตามแนวชายแดน และการมีส่วนร่วมต่อการรับผลประโยชน์ในการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชาย ซึ่งจัดเป็นตัวแปรตาม (Dependent Variables) ผลการทดสอบสมมติฐานปรากฏดังนี้

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า F-test ของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน จำแนกตามอายุ

อายุ	ค่าเฉลี่ย	S.D	F-test	Sig.
1. อายุไม่เกิน 20 ปี	1.72	0.39	3.35	0.006
2. 21-30 ปี	1.96	0.51		
3. 31-40 ปี	1.98	0.56		
4. 41-50 ปี	1.93	0.44		
5. 51-60 ปี	1.79	0.45		
6. 61 ปีขึ้นไป	1.74	0.40		

จากตารางที่ 4.4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 31-40 ปีมีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มตัวอย่างในช่วงอายุอื่น ๆ โดยมีค่าเฉลี่ย 1.98 รองมาคือกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 21-30 ปี ค่าเฉลี่ย 1.96 ช่วงอายุ 41-50 ปี ค่าเฉลี่ย 1.93 ช่วงอายุ 51-60 ปี ค่าเฉลี่ย 1.79 ช่วงอายุไม่เกิน 20 ปี ค่าเฉลี่ย 1.72 และอายุ 61 ปีขึ้นไป ค่าเฉลี่ย 1.74 ตามลำดับ ทำให้ไม่สามารถยอมรับสมมติฐานการศึกษาได้

การศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างอายุการมีส่วนร่วมต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนพบว่า ค่า F-test และค่า Sig. ที่ได้เป็น 0.006 ซึ่งเป็นไปตามระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือน้อยกว่า 0.05 ทำให้สามารถสรุปได้ว่า อายุมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า F-test ของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน จำแนกตาม ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	ค่าเฉลี่ย	S.D	F-test	Sig.
1. ไม่ได้รับการศึกษา	1.78	0.44		
2. ประถมศึกษา	1.95	0.48		
3. มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	1.83	0.49	4.10	0.007
4. ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	2.50	0.23		
5. สูงกว่าปริญญาตรี	0.00	0.00		

จากตารางที่ 4.5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนมากกว่ากลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 2.50 แต่เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มีเพียง ร้อยละ 0.6 จึงถือว่าเป็นกลุ่มตัวอย่างที่น้อย ทำให้กลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนรองมา คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา ค่าเฉลี่ย 1.95 เป็นกลุ่มตัวอย่างที่เข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด รองลงมาคือ กลุ่มมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า ค่าเฉลี่ย 1.83 และ กลุ่มที่ไม่ได้รับการศึกษา ค่าเฉลี่ย 1.78 ตามลำดับเป็นผลให้ไม่สามารถยอมรับสมมติฐานที่กำหนดไว้

การศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับการมีส่วนร่วมต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนพบว่า ค่า F-test และค่า Sig. ที่ได้เป็น 0.007 ซึ่งเป็นไปตามระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือน้อยกว่า 0.05 ทำให้สามารถสรุปได้ว่าระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า F-test ของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน จำแนกตามตำแหน่งทางสังคม

ตำแหน่งทางสังคม	ค่าเฉลี่ย	S.D	F-test	Sig.
1. ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้นำชุมชน	2.06	0.53	2.76	0.018
2. ข้าราชการ	2.22	0.50		
3. ส.อบต.	2.07	0.56		
4. เจ้าหน้าที่ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.)	1.91	0.58		
5. สมาชิกชุมชน	1.81	0.43		

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ข้าราชการเป็นกลุ่มที่มีส่วนร่วมต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนมากกว่ากลุ่มตัวอย่างอื่น ค่าเฉลี่ย 2.22 รองมาเป็นกลุ่มตัวอย่างในตำแหน่ง ส.อบต. ค่าเฉลี่ย 2.07 กลุ่มตัวอย่างในตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้าน/ผู้นำชุมชน ค่าเฉลี่ย 2.06 เจ้าหน้าที่ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน ค่าเฉลี่ย 1.91 และสมาชิกชุมชนค่าเฉลี่ย 1.81 ตามลำดับเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

การศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งทางสังคมกับการมีส่วนร่วมต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนพบว่า ค่า F-test และค่า Sig. ที่ได้เป็น 0.018 ซึ่งเป็นไปตามระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือน้อยกว่า 0.05 ทำให้สามารถสรุปได้ว่า การมีตำแหน่งทางสังคมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า F-test ของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน จำแนกตามการมีญาติที่เคยมีความเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

การมีญาติที่เคยมีความเกี่ยวข้องกับยาเสพติด	ค่าเฉลี่ย	S.D	F-test	Sig.
1. เคย	1.74	0.39	2.62	0.00
2. ไม่เคย	1.88	0.48		

จากตารางที่ 4.7 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยมีญาติที่มีความเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมีส่วนร่วมต่อการเข้ามามีส่วนร่วมต่อการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่เคยมีญาติที่มีความเกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยมีค่าเฉลี่ย 1.88 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่เคยมีญาติที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดกลับมีส่วนร่วมต่อการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนค่าเฉลี่ย 1.74 ทำให้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้

การศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการมีญาติที่เคยมีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนพบว่า ค่า F-test และค่า Sig. ที่ได้เป็นไปตามระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือน้อยกว่า 0.05 ทำให้สามารถสรุปได้ว่าการมีญาติที่เคยมีความเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมีความสัมพันธ์กันกับการมีส่วนร่วมต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า F-test ของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน จำแนกตามความรู้ความเข้าใจต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติด

ความรู้/ความเข้าใจต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติด	ค่าเฉลี่ย	S.D	F-test	Sig.
1. เข้าใจ	1.95	0.50	4.39	.000
2. ไม่เข้าใจ	1.66	0.34		

จากตารางที่ 4.8 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้/ความเข้าใจต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดมีส่วนร่วมต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีความรู้/ความเข้าใจต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยมีค่าเฉลี่ย 1.95 และ 1.66 ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นไปตามสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้ในการศึกษา

การศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้/ความเข้าใจต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดการมีส่วนร่วมต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนพบว่า ค่า F-test และค่า Sig. ที่ได้เป็นไปตามระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือน้อยกว่า 0.05 ทำให้สามารถสรุปได้ว่า การมีความรู้/ความเข้าใจต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า F-test ของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน จำแนกตามความสนิทสนมกับเจ้าหน้าที/บุคคลที่ทำงานแก้ไขปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดน

ความสนิทสนมกับเจ้าหน้าที่/บุคคลที่ทำงานแก้ไขปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดน				
ทำงานแก้ไขปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดน	ค่าเฉลี่ย	S.D	F-test	Sig.
1. รู้จัก	2.11	0.49	5.02	.001
2. ไม่รู้จัก	1.78	0.44		

จากตารางที่ 4.9 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความสนิทสนมกับเจ้าหน้าที่/บุคคลที่ทำงานแก้ไขปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนมีส่วนร่วมต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีความสนิทสนมกับเจ้าหน้าที่/บุคคลที่ทำงานแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยมีค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มีความสนิทสนมกับเจ้าหน้าที่/บุคคลที่ทำงานแก้ไขปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดน 2.11 และกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีความสนิทสนมกับเจ้าหน้าที่/บุคคลที่ทำงานแก้ไขปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.78 อันเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้ในเบื้องต้นของการศึกษา

การศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความสนิทสนมกับเจ้าหน้าที่/บุคคลที่ทำงานแก้ไข
ปัญหาการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนการมีส่วนร่วมต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้า
ยาเสพติดตามแนวชายแดนพบว่า ค่า F-test และค่า Sig. ที่ได้เป็นไปตามระดับนัยสำคัญทางสถิติ
ที่กำหนดไว้ คือน้อยกว่า 0.05 ทำให้สามารถสรุปได้ว่า ความสนิทสนมกับเจ้าหน้าที่/บุคคล
ที่ทำงานแก้ไขปัญหาการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนมีความสัมพันธ์กันกับการมี
ส่วนร่วมต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า F-test ของการมีส่วนร่วมของประชาชน
ต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน จำแนกตามความ
คาดหวังในการแก้ไขปัญหาการลักลอบการนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน

ความคาดหวังในการแก้ไข				
ปัญหาการลักลอบการนำเข้า ยาเสพติดตามแนวชายแดน	ค่าเฉลี่ย	S.D	F-test	Sig.
1. มีความคาดหวัง	1.91	0.46	1.33	.033
2. ไม่มีความคาดหวัง	1.58	0.43		

จากตารางที่ 4.10 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความคาดหวังในการแก้ไขปัญหาการลักลอบ
การนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนมีส่วนร่วมต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนว
ชายแดนมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีความคาดหวังในการแก้ไขปัญหาการลักลอบนำเข้ายาเสพติด
ตามแนวชายแดน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.91 และ 1.58 ตามลำดับ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้มีการ
กำหนดไว้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

การศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังต่อการแก้ไขปัญหาการลักลอบนำ
เข้ายาเสพติดกับการมีส่วนร่วมต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนพบว่า
ค่า F-test และค่า Sig. ที่ได้เป็นไปตามระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือน้อยกว่า 0.05
ทำให้สามารถสรุปได้ว่า ความคาดหวังต่อการแก้ไขปัญหาการลักลอบนำเข้ายาเสพติดมีความ
สัมพันธ์กันกับการมีส่วนร่วมต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน

ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ย และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนด้านการร่วมดำเนินการ และด้านการร่วมรับผลประโยชน์

การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อ					ระดับการมีส่วนร่วม
การป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน	ค่าเฉลี่ย	S.D	t-test	Sig.	
- ด้านการร่วมดำเนินการ	1.50	0.48	0.57	.000	น้อยที่สุด
- ด้านการร่วมรับผลประโยชน์	2.58	0.83	0.56		มาก
การมีส่วนร่วมโดยรวม	2.04	0.53	0.70	.000	น้อย

จากตารางที่ 4.11 พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้เข้ามามีส่วนร่วมต่อการป้องกันการนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนมีค่าเฉลี่ย 2.04 อยู่ในระดับน้อย ในด้านการร่วมดำเนินการมีค่าเฉลี่ย 1.50 เป็นการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน แต่ในทางกลับกันการมีส่วนร่วมในด้านการร่วมรับผลประโยชน์มีค่าเฉลี่ย 2.58 แสดงถึงการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน

4.4 ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา

ปัญหาของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติด ตามแนวชายแดน : กรณีศึกษา อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา มีผู้ตอบแบบสอบถามในส่วนที่ 3 เกี่ยวกับปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติด ตามแนวชายแดน จำนวน 32 ราย คิดเป็นร้อยละ 9.5 ของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มต่างๆ ได้ดังนี้

4.4.1 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามว่าเจ้าหน้าที่ที่ดำเนินงานเข้าพบประชาชนในพื้นที่น้อย จำนวน 9 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.60 ของกลุ่มตัวอย่าง และคิดเป็นร้อยละ 28.00 ของผู้ตอบแบบสอบถาม

4.4.2 กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ทราบถึงวิธีการและวันเวลาที่จะสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน จำนวน 9 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.60 ของกลุ่มตัวอย่าง และคิดเป็นร้อยละ 28.00 ของผู้ตอบแบบสอบถาม

4.4.3 กลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีเวลาที่จะเข้ามามีส่วนร่วมต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน จำนวน 6 ราย คิดเป็น ร้อยละ 1.70 ของกลุ่มตัวอย่าง และคิดเป็นร้อยละ 19.00 ของผู้ตอบแบบสอบถาม

4.4.4 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามว่าเส้นทางการคมนาคมในพื้นที่เป็นปัญหาต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนจำนวน 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.10 ของกลุ่มตัวอย่าง และคิดเป็นร้อยละ 13.00 ของผู้ตอบแบบสอบถาม

4.4.5 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามว่าประชาชนไม่มีตำแหน่งหน้าที่จึงไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน จำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.80 ของกลุ่มตัวอย่าง และคิดเป็นร้อยละ 9.00 ของผู้ตอบแบบสอบถาม

4.4.6 กลุ่มตัวอย่างที่มีทัศนคติด้านลบกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน จำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.30 ของกลุ่มตัวอย่างและคิดเป็นร้อยละ 3.00 ของผู้ตอบแบบสอบถาม

แนวทางในการแก้ปัญหา การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน : กรณีศึกษา อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา มีผู้ตอบแบบสอบถาม ในส่วนที่ 3 ในแนวทางในการแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน จำนวน 20 ราย คิดเป็นร้อยละ 5.90 ของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มต่างๆ ดังนี้

1. เจ้าหน้าที่ควรมีการประชาสัมพันธ์ในประชาชนในพื้นที่ทราบถึงวิธีการและวันเวลาที่ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน จำนวน 11 ราย คิดเป็นร้อยละ 3.20 ของกลุ่มตัวอย่าง และคิดเป็นร้อยละ 55.00 ของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. เจ้าหน้าที่ควรมีการตั้งจุดตรวจ/จุดสกัด และทำการลาดตระเวนมากขึ้นกว่าเดิม จำนวน 9 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.00 ของกลุ่มตัวอย่าง และคิดเป็นร้อยละ 35.00 ของผู้ตอบแบบสอบถาม
3. เจ้าหน้าที่ควรมีการประชาสัมพันธ์ถึงนโยบายในการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนให้ประชาชนในพื้นที่ทราบ จำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.5 ของกลุ่มตัวอย่าง และคิดเป็นร้อยละ 10.00 ของผู้ตอบแบบสอบถาม

บทที่ 5

การสรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน : กรณีศึกษา อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา มีข้อสรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะดังนี้

5.1 สรุป

จากการศึกษากลุ่มประชากรตัวอย่างจำนวน 336 ราย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน อยู่ในระดับน้อย แต่เมื่อพิจารณาเป็นด้านแล้ว เห็นได้ว่าประชาชนกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วมในด้านการร่วมดำเนินการนั้นอยู่ในระดับน้อยที่สุด แต่ในทางกลับกันผู้วิจัยพบว่าประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในด้านการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก

ซึ่งเมื่อพิจารณาแยกย่อย โดยแบ่งตามภูมิหลังของกลุ่มประชากรแล้วสามารถแยกย่อยได้ดังนี้

5.1.1 อายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุดได้แก่ กลุ่มประชากรที่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี เนื่องจากเป็นกลุ่มวัยกลางคนที่มีความมั่นคง เริ่มมีความคิดที่จะเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลในกลไกการดำเนินงานในชุมชน จึงเข้ามามีส่วนร่วมกับการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุดได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มเยาวชนที่อยู่ในระหว่างการศึกษา ทำให้ไม่มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมมากนัก เนื่องจากจะต้องทำการศึกษาประกอบกับวุฒิและคุณวุฒิของกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวข้างน้อยทำให้ไม่มีความคิดที่จะเข้ามาช่วยเหลือหรือดูแลสังคมเท่ากับวัยผู้ใหญ่

5.1.2 ระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มที่เข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุดได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า แต่กลุ่มดังกล่าวมีจำนวนเพียง ร้อยละ 0.60 จึงไม่อาจ

เปรียบเทียบได้มากนัก ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการมีส่วนร่วมในลำดับต่อมาคือกลุ่มในระดับประถมศึกษา เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการศึกษามาในระดับที่ดีพอสมควร ทำให้สามารถเข้าใจถึงปัญหาสาเหตุคิดว่าปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาต่อสังคมเพียงใด จึงเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เข้ามามีส่วนร่วมน้อยที่สุดคือ กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้รับการศึกษา เนื่องจากกลุ่มดังกล่าวยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาสาเหตุ จึงไม่มีความคิดที่จะเข้ามามีส่วนร่วมมากเท่ากับกลุ่มที่ได้รับการศึกษา

5.1.3 ตำแหน่งทางสังคม พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีตำแหน่งทางสังคมมีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกชุมชนโดยกลุ่มตัวอย่างที่เข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ข้าราชการ เนื่องจากข้าราชการถือว่าเป็นผู้ที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามนโยบายของรัฐบาลอยู่แล้ว และมีโอกาสในการเข้าถึงนโยบายและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานได้ง่ายจึงทำให้เข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด เช่นเดียวกับกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และ ส.อบต. ซึ่งถือได้ว่าเป็นข้าราชการการเมืองในระดับภูมิภาคและระดับท้องถิ่นเช่นกัน จึงมีโอกาสนในการเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มสมาชิกชุมชนที่ไม่มีหน้าที่โดยตรงและไม่สามารถเข้าถึงนโยบายของรัฐบาลและเจ้าหน้าที่ได้ง่ายเหมือนกับกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ จึงทำให้ระดับการมีส่วนร่วมในกลุ่มสมาชิกชุมชนมีน้อยกว่า

5.1.4 การที่มีญาติเคยถูกจับเกี่ยวกับยาเสพติด พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีญาติที่เคยถูกจับเกี่ยวกับยาเสพติดมีส่วนร่วมมากกว่า เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีญาติที่เคยถูกจับกลุ่มเกี่ยวกับยาเสพติดยังคงมีทัศนคติที่ดีต่อเจ้าหน้าที่และเข้าใจในปัญหาสาเหตุทำให้เข้ามามีส่วนร่วมมากกว่าส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีญาติเคยถูกจับกุมเกี่ยวกับยาเสพติดยังคงมีความผูกพันกับญาติคนที่ถูกจับกุมและอาจจะมิตทัศนคติที่ไม่ดีต่อเจ้าหน้าที่ ทำให้ไม่มีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่ยังอยู่ในระดับที่น้อยกว่า

5.1.5 การมีความเข้าใจในนโยบายของรัฐบาลในการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความเข้าใจในนโยบายของรัฐบาลเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่า เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวเป็นผู้มีความเข้าใจว่านโยบายในนโยบายของรัฐบาลว่าเป็นอย่างไร มีวัตถุประสงค์ใด และเมื่อประสบผลสำเร็จแล้วจะเป็นประโยชน์อย่างไรต่อตนเอง ชุมชน สังคมและประเทศชาติ ย่อมมีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่าผู้ที่ไม่เข้าใจในนโยบายของรัฐบาล

5.1.6 การเข้าใจในวิธีการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความเข้าใจในวิธีการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่เข้ามามี

ส่วนร่วมมากกว่า เนื่องจากเป็นกลุ่มที่เข้าใจว่าเจ้าหน้าที่ดำเนินการอย่างไร และประชาชนทั่วไปสามารถที่จะเข้ามามีส่วนร่วมต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ได้อย่างไร เมื่อไร ที่ไหนและเมื่อเข้ามาร่วมดำเนินงานแล้วได้รับประโยชน์อย่างไรหรือมีผลดีต่อประชาชน ชุมชน สังคมอย่างไร จึงทำให้เข้ามามีส่วนร่วมได้มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่เข้าใจวิธีการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่

5.1.7 การรู้จักกับเจ้าหน้าที่/บุคคลที่ทำงานแก้ไขปัญหาลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่รู้จักกับเจ้าหน้าที่/บุคคลที่ทำงานแก้ไขปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่า เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ทำให้สามารถเข้าไปพบปะกับเจ้าหน้าที่ได้ง่าย รวมไปถึงการที่ทราบถึงวันเวลาและสถานที่ในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ จึงมีโอกาที่จะเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่า

5.2 อภิปรายผล

การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน : กรณีศึกษา อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา เมื่อผู้วิจัยได้ทำการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เข้ามามีส่วนร่วมต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนมากที่สุด ได้แก่กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่มีตำแหน่งทางสังคม กลุ่มตัวอย่างที่เคยมีญาติถูกจับเกี่ยวกับยาเสพติด กลุ่มตัวอย่างที่มีความเข้าใจในนโยบายของรัฐบาล และวิธีการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติด และกลุ่มตัวอย่างที่รู้จักกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

เมื่อผู้วิจัยสังเกตถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนอยู่ในระดับน้อย ซึ่งถือได้ว่าเป็นระดับที่ต่ำ โดยเมื่อผู้วิจัยได้แยกด้านของการมีส่วนร่วมออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านการร่วมดำเนินการ และด้านการร่วมรับผลประโยชน์ พบว่า การมีส่วนร่วมในด้านการร่วมดำเนินการมีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ซึ่งถือได้ว่าเป็นระดับน้อยมาก แต่ในทางกลับกันการมีส่วนร่วมในด้านการร่วมรับผลประโยชน์พบว่าประชาชนกลุ่มตัวอย่างเข้ามามีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก อันมีสาเหตุมาจากหลายๆ ปัจจัยโดยจะทำการวิเคราะห์เป็นด้านดังนี้

5.2.1 ด้านการร่วมดำเนินงาน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการร่วมดำเนินการนั้นมีสาเหตุที่ทำให้ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเข้ามามีส่วนร่วมน้อยอยู่หลายสาเหตุ ไม่ว่าจะเป็นภาวะทางเศรษฐกิจที่บีบบังคับให้ประชาชนส่วนใหญ่ต้องทำงานจนไม่มีโอกาสที่จะเข้ามาช่วยเหลือดูแลสังคม การเปิดโอกาสของเจ้าหน้าที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมน้อยเกินไป เพราะว่าการดำเนินงานดังกล่าวในบางส่วนจะต้องมีระดับของความลับในการปฏิบัติงานประกอบกับการประชาสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่อาจไม่ทั่วถึง ทำให้ประชาชนไม่มีโอกาสที่จะเข้ามามีส่วนร่วมได้ และในบางกรณีอาจจะเกิดการไม่ไว้วางใจกันระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานกับประชาชน อาจรวมไปถึงการที่ประชาชนกล่าวหาว่าเจ้าหน้าที่กลั่นแกล้งประชาชนจึงทำให้เกิดความร่วมมือจากประชาชนมีน้อย

5.2.2 ด้านการร่วมรับผลประโยชน์

การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการร่วมรับผลประโยชน์นั้นอยู่ในระดับมากอาจจะมีสาเหตุ เนื่องจาก นโยบายด้านการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนของรัฐบาลเป็นนโยบายที่มีผลประโยชน์ต่อประชาชนไม่เกินไปในลักษณะรูปธรรม ผลประโยชน์ส่วนใหญ่จะเกิดเป็นลักษณะนามธรรม กล่าวคือ เมื่อนโยบายเกิดผลสำเร็จแม้ว่าประชาชนในพื้นที่จะไม่ได้รับผลประโยชน์เป็นตัวเงินหรือทรัพย์สิน แต่ก็จะได้รับความสะดวกสบายจากเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือประชาชนในพื้นที่อื่นๆ ว่าพื้นที่ของตนเองไม่เป็นที่พึ่งเลี้ยงหรือไม่ตกเป็นจำเลยของสังคม จึงทำให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีการเข้ามามีส่วนร่วมในด้านการรับผลประโยชน์ จากนโยบายการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนมาก

ทั้งนี้ผลการศึกษาที่ได้รับเป็นไปตามทฤษฎีของอัฟฮอฟฟ์ และคณะ (Uphoff et al 1978, pp. 4-8) ที่กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมมีอยู่ 3 มิติด้วยกัน คือ ประเภทการมีส่วนร่วม ซึ่งมี 4 ชนิด คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมตามแนวความคิดของอัฟฮอฟฟ์ในประเภทของการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติในระดับน้อย แต่มีการเข้าไปมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ในระดับมาก เนื่องจากกลุ่มตัวอย่าง ที่ทำการศึกษาที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีตำแหน่งทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอัฟฮอฟฟ์ที่กล่าวว่า ผู้ที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมสามารถแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มคนในท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของรัฐ และบุคคลต่างชาติ (ถ้ามี) ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่เข้าไปมีส่วนร่วมเป็นข้าราชการ ผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ในการดูแลหมู่บ้าน อันสอดคล้องกับผลการศึกษา

ของพระมหาชินวัฒน์ เสือป่า (2544) ที่ศึกษาปัจจัยเกื้อหนุนต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนกรุงเทพมหานคร พบว่า ประสิทธิภาพและการเป็นผู้นำ รวมถึงการฝึกอบรมเป็นปัจจัยเกื้อหนุนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม เนื่องจากกลุ่มข้าราชการ ผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ในการดูแลรักษาความปลอดภัยได้รับการฝึกอบรมในเรื่องยาเสพติดมากกว่าสมาชิกชุมชน จึงส่งผลให้ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดในด้านปัจจัยเรื่องตำแหน่งทางสังคมมีผู้ที่มิตำแหน่งทางสังคมเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่าสมาชิกชุมชน

ทั้งนี้แล้วนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติด มีการกำหนดโครงการที่เรียบง่าย และมีความสะดวกต่อประชาชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วม ตามผลการศึกษาของไพบูลย์ เจริญทรัพย์ (2534, หน้า 7-10) ซึ่งการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนจะมีมากน้อยนั้นยังขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านการเมือง ที่ควรมีการกระจายอำนาจทางการเมืองในทุกระดับ ประชาชนมีความรู้สึกร่วมในการดำเนินการป้องกันปัญหามีความตั้งใจและมุ่งมั่นอย่างแท้จริง มีการบริหารจัดการ และผู้นำที่ดี ซึ่งมีความสอดคล้องเช่นเดียวกันกับผลการศึกษาของอนุสรณ์ ลิ้มมณี (2542, หน้า 40) ซึ่งกล่าวว่า ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการของรัฐมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับการเปิดโอกาสเชิงโครงสร้างทางการเมืองและระดับการใช้อำนาจจากปกครองของรัฐ ว่ามีการเข้าดูแลและแทรกแซงมากน้อยเพียงใด

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

5.3.1.1 การแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ เพื่อให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในด้านการดำเนินนโยบายได้มากขึ้น

5.3.1.2 กำหนดนโยบายหรือแผนต่าง ๆ ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

5.3.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

5.3.2.1 เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติจะต้องสร้างความสัมพันธ์กับประชาชนในพื้นที่มากขึ้น เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยและความไว้วางใจระหว่างประชาชนในพื้นที่กับเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่นั้น ๆ

5.3.2.2 เจ้าหน้าที่ควรประชาสัมพันธ์ถึงนโยบายวิธีการดำเนินงาน ในการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดติดตามแนวชายแดนให้ประชาชนในพื้นที่ทราบ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามนโยบายได้มากขึ้น

5.3.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

5.3.3.1 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดติดตามแนวชายแดน

5.3.3.2 แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดติดตามแนวชายแดน

รายการอ้างอิง

รายการอ้างอิง

- กระทรวงมหาดไทย. (2544). การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อการรณรงค์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด/ยาเสพติด. กรุงเทพฯ: สำนักงานนโยบายและแผนกระทรวงมหาดไทย.
- คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษานโยบาย มาตรการ การบำบัดฟื้นฟูและติดตามผลการดำเนินงานเกี่ยวกับปัญหายาเสพติด, วุฒิสภา (2546). รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษานโยบาย มาตรการ การบำบัดฟื้นฟูและติดตามผลการดำเนินงานเกี่ยวกับปัญหายาเสพติด. กรุงเทพฯ. วุฒิสภา
- จรัส จิตเจริญ. (2544). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในจังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขา นโยบายสาธารณะ. มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- jemศักดิ์ ปิ่นทอง. (2546). ทิศทางการมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ธีระชัย มานีพพาน. (2541). ความร่วมมือของประชาชนต่อการป้องกันปราบปรามยาเสพติดของข้าราชการตำรวจอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขา นโยบายสาธารณะ. มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ประทีป อึ้งทรงธรรม. (2548). การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ : ศึกษากรณีการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนแออัดคลองเตย. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองการปกครอง. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, นนทบุรี.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร. (2546). กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนากรุงเทพ. โดยการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ, กรุงเทพฯ.

นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์. (2527). กลวิธี แนวทาง วิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการพัฒนาสังคม ใน ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ (บรรณาธิการ), การมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการพัฒนา. (15) กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภณาการพิมพ์.

พระมหาชินวัฒน์ เสือป่า. (2544). ปัจจัยที่เกื้อหนุนต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกัน
และปราบปรามแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ไพบุลย์ เจริญทรัพย์. (2534). การส่งเสริมและการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน. กรุงเทพฯ:
: นวคนก.

วรตุลย์ ตูลารักษ์. (2541). ยุทธศาสตร์ประชาสังคมการวางรากฐานประชาธิปไตยอย่างมีส่วนร่วม
ในทัศนะของ ดร.เกษม ศิริสัมพันธ์ ใน พิทยา ว่องกุล (บรรณาธิการ), ยุทธศาสตร์ประเทศ
ไทย 1999-2000 โครงการวิถีทรรศน์. (19) กรุงเทพฯ: ไทยการพิมพ์.

สมบัติ ชำรงชัยวงศ์. (2538). นโยบายสาธารณะ : แนวคิด การวิเคราะห์ และกระบวนการ.
กรุงเทพฯ: คณะรัฐประศาสนศาสตร์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

แสวงผล รัตนมงคลมาศ. (2535). การระดมมวลชน การมีส่วนร่วมของมวลชน การจัดตั้งองค์กร
การนำ และการตัดสินใจทางสังคม. คณะพัฒนาสังคม, สถาบันบัณฑิตพัฒนาศาสตร์.
กรุงเทพฯ.

อนุสรณ์ ลิ้มมณี. (2542). รัฐ สังคม และการเปลี่ยนแปลง : การพิจารณาในเชิงอำนาจ นโยบาย และ
เครือข่ายในความสัมพันธ์. คณะรัฐศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อาภานันท์ สุขพันธ์. (2549). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไข
ปัญหายาเสพติดในเคหะชุมชนดินแดง. ภาคนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา. มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, กรุงเทพฯ.

Arnstein, S.R. (1969). **Leader of Citizen Participation**. New York : The American Institute of
Planners.

Dye, Thomas R. (1984). **Understanding Public Policy**. (5 th ed). Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice – Hall.

Easton, David. (1953). **The Political System**. New York : Knopf.

Lasswell Harold D. & Abraham Kaplan. (1970). **Power and Society**. New Haven : Yale University Pree.

Mazmanian, Danial A. & Paul A. Sabatier. (1989). **Implementation Public Policy**. Latham, Maryland : University Press of America.

Pressman, Jeffrey. L. & Aaron Wildavshy. (1973). **Implementation**. Berkeley, California : University of California Press.

Sharkansky, Ira. (1970). Environment, Policy Output and Impact: Problem of Theory and Method in the Analysis of Public Policy in Ira Sharkansky (Ed)., **Policy Analysis in Political Science**.(59). Chicago, Illinois: Markham Publishing Company.

United nations. (1975). **Popular Participation in Decision Making for Development**. Department of Economic and Social Affairs.

Uphoff, N.t., John M. Cohen & Authur A. Goldsmith. (1979). **Feasibility and Application of Rural Development Participation**. New York : Cornell University.

Van Horn, Carl E. & Donald S. Van Meter. (1976). **Policy Implementation in the Federal System**. Lexington Massachusetts : D.C. Heath .

White, Alastair. (1982). Why Community Participation a Discussion of the Argument on Community. **Participation : Current Issues and Lesson Learned**, (p.18). UN Children' Fund.

Williams, Walter. (1971). **Social Policy Research and Analysis: The Experience in The Federal Social Agencies**. New York : American Elsevier Publishing.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

1 2 3

แบบสอบถาม

☐ ☐ ☐

การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติด

ตามแนวชายแดน : กรณีศึกษา อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ 4
- 1 ☐ ชาย 2 ☐ หญิง ☐
2. อายุ 5
- 1 ☐ อายุไม่เกิน 20 ปี 2 ☐ 21-30 ปี ☐
- 3 ☐ 31- 40 ปี 4 ☐ 41 - 50 ปี
- 5 ☐ 51 - 60 ปี 6 ☐ 61 ปีขึ้นไป
- 3.ระดับการศึกษา 6
- 1 ☐ ไม่ได้รับการศึกษา 2 ☐ ประถมศึกษา ☐
- 3 ☐ มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า 4 ☐ ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
- 5 ☐ สูงกว่าปริญญาตรี
4. ตำแหน่งทางสังคม 7
- 1 ☐ ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้นำชุมชน 2 ☐ ข้าราชการ ☐
- 3 ☐ ส.อบต. 4 ☐ เจ้าหน้าที่ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.)
- 5 ☐ สมาชิกชุมชน
5. ท่านมีญาติที่เคยถูกจับเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่ 8
- 1 ☐ เคย 2 ☐ ไม่เคย ☐

6. ท่านเข้าใจนโยบายของรัฐบาลในการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนหรือไม่ 9

1 ☐ เข้าใจ

2 ☐ ไม่เข้าใจ

☐

7. ท่านเข้าใจในวิธีการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนหรือไม่ 10

1 ☐ เข้าใจ

2 ☐ ไม่เข้าใจ

☐

8. ท่านรู้จักกับเจ้าหน้าที่/บุคคลที่ทำงานแก้ไขปัญหาการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนหรือไม่ 11

1 ☐ รู้จัก

2 ☐ ไม่รู้จัก

☐

9. ท่านคิดว่าการแก้ปัญหาการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนจะมีประโยชน์ต่อชุมชนท่านหรือไม่ 12

1 ☐ มีประโยชน์

2 ☐ ไม่มีประโยชน์

☐

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน

2.1 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน

1. ท่านมีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่ในการตั้งจุดตรวจ/จุดสกัดในการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน 13

1 ☐ น้อยที่สุด

2 ☐ น้อย

3 ☐ มาก

4 ☐ มากที่สุด

☐

เพราะเหตุใด

.....

2. ท่านมีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่ในการลาดตระเวนตามแนวชายแดน เพื่อป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน 14

1 ☐ น้อยที่สุด 2 ☐ น้อย 3 ☐ มาก 4 ☐ มากที่สุด ☐

เพราะเหตุใด

.....

.....

3. ท่านมีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่ในการจับกุมผู้ที่ลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน 15

1 ☐ น้อยที่สุด 2 ☐ น้อย 3 ☐ มาก 4 ☐ มากที่สุด ☐

เพราะเหตุใด

.....

.....

4. ท่านได้ให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน แก่เจ้าหน้าที่ 16

1 ☐ น้อยที่สุด 2 ☐ น้อย 3 ☐ มาก 4 ☐ มากที่สุด ☐

เพราะเหตุใด

.....

.....

2.2 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ในการป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติด

ตามแนวชายแดน

1. ท่านคิดว่าชุมชนของท่านจะได้รับประโยชน์จากการแก้ไขปัญหาการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนเพียงใด 17

1 ☐ น้อยที่สุด 2 ☐ น้อย 3 ☐ มาก 4 ☐ มากที่สุด ☐

เพราะเหตุใด

.....

.....

2. หากการแก้ไขปัญหการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนประสบผลสำเร็จท่านจะได้รับประโยชน์เพียงใด 18

1 ☐ น้อยที่สุด

2 ☐ น้อย

3 ☐ มาก

4 ☐ มากที่สุด

☐

เพราะเหตุใด

.....

ส่วนที่ 3 ปัญหาอุปสรรคและแนวทางการแก้ไขปัญหการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน

.....

ภาคผนวก ข

สถิติการจับกุมคดียาเสพติดทั่วประเทศ
แสดงจำนวนคดี และจำนวนผู้ต้องหา

**สถิติการจับกุมคดียาเสพติดทั่วประเทศ แสดงจำนวนคดี และจำนวนผู้ต้องหา
ในปี พ.ศ. 2546 - 2550**

ปี พ.ศ.	จำนวนคดี	จำนวนผู้ต้องหา
2546	102,334	108,315
2547	55,423	60,669
2548	66,754	73,257
2549	74,403	81,937

ที่มา. <http://www.oncb.go.th>

**สถิติการจับกุมยาเสพติดทั่วประเทศ แสดงจำนวนคดี และน้ำหนักของกลางปี
พ.ศ. 2548 - 2549**

ชนิดยาเสพติด	พ.ศ.	2548	2549
เมทแอมเฟตามีน (ยาบ้า)	จำนวนคดี	50,368	53,290
	จำนวนผู้ต้องหา	55,789	58,945
	น้ำหนักของกลาง (กก.)	1,579.5	1,213.4
	จำนวนของกลาง (ล้านเม็ด)	17.8	13.5

ที่มา. <http://www.oncb.go.th>

**สถิติการจับกุมคดียาเสพติดทั่วประเทศ จำแนกตามน้ำหนักของกลางและ พื้นที่
ปี พ.ศ. 2549**

พื้นที่	ชนิดยาเสพติด					
	น้ำหนักของกลาง (กิโลกรัม)					
	กทม	กลาง	ตะวันออก เฉียงเหนือ	เหนือ	ใต้	รวม
เมทแอมเฟตามีน (ยาบ้า)	174.17	296.75	64.48	619.58	58.43	1,214.41

ที่มา. <http://www.oncb.go.th>

ประวัติผู้เขียน

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	ร้อยตำรวจโท สุภณิตย์ นามบ้าน
วัน เดือน ปี เกิด	20 มีนาคม 2526
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรี รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต (ตร.) โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
ประวัติการทำงาน	ผู้หมวดกองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ 326 กองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ 326 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

